CHRISTOITIE

SÂŬ

Scoala moralului

CARE INVÉȚĂ

TOATE OBICEIURILE ŞI MORAVURILE CELE BUNE

Compusă în versurĭ de

ANTON PAN

Profesorŭ de Musica ~~vocală alŭ şcólelor naţionale~~ din Bucurescĭ.

Retipărită cu bine-cuvîntarea şi cheltuiala Prea Sânţieĭ-Séle Părinteluĭ Episcopŭ alŭ Eparchieĭ Râmnicu

P. P. ATHANASIE.

CRAIOVA.

TYPOGRAPHIA PHILIP LASAR.

1876

Către Cititorĭ!

Acéstă carte frumósă,
A fostŭ întâiŭ şi'ntâiŭ scósă,
In limba cea latinéscă,
(A nóstră cea strămoşéscă),
Dându'ĭ ca să se numéscă,
Scóla cea moralicéscă:
Care şi sub acestŭ nume;
S'a împrăştiatŭ în lume,
Din limbĭ în limbĭ traducând'o,
Şi'n totŭ chipulŭ prefăcênd'o,
Fieşĭ-care o făcuse
In limbă'ĭ, cum îĭ plăcuse,
Precum şi în rumănesce
Douĕ felurĭ se găseşce,
Care acum şi de mine
Intr'a treia óră vine,
Cum se vede întocmită
Şi în versurĭ poezită;
Dar credŭ că nu'ĭ cu putinţă,
Din ceia ce aŭ şciinţă,

Vorbe próste se nu ḑică
Pentr'acéstă cărticică,
Cum că, nu are în sine
Stilŭ frumosŭ cum se cuvine:
Si eŭ totŭ aşia ḑicŭ éră,
Fără ceva rĕŭ să'mĭ pară,
Căcĭ sciŭ că nu'ĭ om să facă,
Vr'un lucru, la toţĭ să placă.
Fie căruia 'ĭ place
Aceia ce însuşĭ face,
Cusurulŭ altuĭ zăresce,
Îlŭ judecă, 'lŭ preţuesce,
Iar d'alŭ sĕŭ se poticnesce,
Şi la elŭ nicĭ nu gândesce.
Acésta cum vedem bine,
O facem fiesce cine,
D'aceia cum mi se pare,
Nu e lucru de mirare,
D'o sta cine-va să ḑică
Cevà d'astă cărticică,
Eŭ dér fără supărare,
Lasŭ pe toţĭ, pe fiă-care,
Să o judece în pace,
Cum vor vrea şi cum le placĕ.

Anton Pan.

PREFACIA.

Din câte părţĭ omulŭ are,
Suffletulŭ este maĭ mare.
Elŭ e partea cea cinstită,
Şi maĭ scumpă, preţuită,
Suffletulŭ pe trupŭ îlŭ are
Lui-şĭ ca o mădulare,
Pe care îlŭ stăpînesce,
Ca p'un supusŭ, cum voesce,
Trupulŭ nimica nu póte
Fără suffletŭ întru tóte;
De aceia se cuvine
Să'ngrijim de dênsulŭ bine,
Făcêndu'ĭ după putinţă,
Câte suntŭ spre folosinţă,
Ca să'ĭ dămŭ înfrumseţare,
Dup'asa încuviinţare;
Insă nu se cade éră
Şi trupulŭ celŭ din afară,

Să'lŭ lăsămŭ în neplăcere,
Şi să'lŭ trecem cu vedere:
Ci ca pe o mădulare,
Să'lŭ avem sub cercetare,
Şi să'i purtămŭ îngrijire,
Spre a sa împodobire,
Cu regulata purtare,
Şi cu buna cumpătare:
Căcĭ ómeniĭ aŭ din fire
De obşte obicinuire,
Numaĭ de a privi faţa,
Şi a judeca viaţa;
La alte bunătăţĭ, care
In sufletulŭ sĕŭ le are,
Nu să uită să le véḑă,
Nicĭ talenturĭ cercetéḑă.
De se pórtă óre-cine
Regulatŭ, cum se cuvine,
Îlŭ numescŭ de omŭ cu minte,
Şi îĭ daŭ de obşte cinste,
Iar de se pórtă împotrivă,
La orĭ ce fără potrivă,

Ilŭ judecă fiă-care
De nebunŭ, şi cinste n'are.
Pentr'-acésta se cuvine,
Să'ngrijim fieşte cine,
D'a împodobi maĭ 'nainte
Sufletulŭ, cu fapte sfinte,
Şi să ne punem silinţa,
Pe câtŭ ne este putinţa;
Să'ĭ ştergem prin îndreptare,
Şi orĭ câte greşelĭ are:
Căcĭ. şi unŭ trupŭ făcutŭ bine,
Cu frumseţĭ cum se cuvine,
De s'o întâmplà s'aibă în faţă,
Vre o pată de negréţă,
Ace'a luĭ se socotesce
De urîciune, firesce.
Asemenea ş'o greşélă
Dă sufletuluĭ negrélă,
Şi'lŭ face urîtŭ în lume,
De pórtă în vécŭ rĕŭ nume;
Maĭ vîrtosŭ pentru accste,
Musca spre pildă ne este:

Că precum ea pe susŭ sbóră,
Şi ducêndu-se încongióră
Grădinĭ, Florĭ mirositóre,
Pomĭ, saŭ liveḑĭ roditóre,
Şi fără în sémă să bage,
Acele frumuseţĭ drage
Alérgă, merge, se pune,
Pe stîrvurĭ, pe 'mpuţiciune,
Şi din acelea 'nviéţă,
Mânâncă maĭ cu dulcéţă.
Aşa şi din ómenĭ éră,
Uni facŭ întocma chiară:
Virtuţile cele l'alte,
Şi talenturile 'nalte,
Nu aŭ ochĭ ca să le vaḑă,
Nicĭ nu le maĭ cercetéḑă:
Dar nasŭ aŭ să miroséscă,
Câtŭ de puţin să greşéscă:
Şi ca muştele îndată,
Să lipescŭ pe acea pată,
Şi'ncepŭ de rĕŭ s'o vorbéscă,
Prin gurĭ se o clevetéscă,

Din mică să o măréscă
Și s'o îngróșe, s'o lățéscă.
Decĭ dar cu tóte aceste,
Aicĭ cuvêntulŭ 'mĭ este,
De învĕțătura trupéscă,
Ca cum să se impodobéscă,
Cu moravurile bune,
De obste fieșĭ-ce june;
Insă unĭ'ĭ aŭ în ură
Trupésca învĕțătură,
Și ca o nesuferită,
Nu le este priimită;
Ba încă cu defăimare,
O iaŭ în rîsŭ fórte tare,
Si'ncepŭ între eĭ să dică,
Că suntŭ lucrurĭ de nimică;
Dar câțĭ judecă 'nainte
Tóte faptele, cu minte,
Nu vorŭ găssi fără cale,
Aceste povețĭ morale;
Ci le vorŭ lua de drepte,
De bune, și de înțelepte,

Şi puindule 'n lucrare,
Vorŭ culege folosŭ mare:
Maĭ vîrtosŭ cum să priveşce,
Pruncilorŭ prea trebueşce,
Ca de micĭ să se deprindă,
Virtuţile să coprindă,
Şi cu vêrsta împreună,
Să ea creşcerea cea bună,
Cu care să'mpodobeşce,
Sufletesce, şi trupeşce.

Autorulŭ

CHRISTOITIE

SĖŬ

SCOALA MORALULUI

CAP. I.

Pentru evlavia spre cele Dumneḑeescĕ.

Nu numaĭ e crestinesce,
Precum şi sfântulŭ grăesce, [1])
Că la orĭ ce ne pricepem,
De la Dumneḑeŭ să'ncepem,
Şi să sfârşim totŭ d'aună,
Cu Dumneḑeŭ împreună:
Ci şi'n-viéţă suffleteşce,
Fórte multŭ ne folosesce:

1) Sf. Grigorie Theologulŭ.

Că de la elŭ fieşĭ care
Viăm, şi avem umblare.
Dumneḑeŭ este 'nceputulŭ,
Şi sfârşitŭ la totŭ vĕḑutulŭ,
De la elŭ tóte purcede,
Şi la elŭ mergŭ, cum se vede.
De aceia fie-care
Crestin, datorie are,
Intru tót'a sea viéţă,
Cândŭ se scólă diminéţă,
Incă din asternutŭ gândulŭ
La Dumneḑeŭ înălţândulŭ,
Să'lŭ laude, să'lŭ măréscă,
Şi din suffletŭ să'lŭ slăvéscă:
Maĭ multŭ să'ĭ dea mulţămire
Din inimă, cu simţire,
Pentru nóptea cea trecută,
Care de elŭ e făcută,
Pentr'a nóstră resufflare,
Ş'a trudelorŭ depărtare,
Şi încă cu'nchinăciune,
Să'ĭ maĭ facă rugăciune,

Pentru ḑiua cea sossită,
Ca s'o trécă folosită,
Și de relle să'lŭ ferésckă,
Proniea Dumneḑească.

Și cândŭ face rugăciune,
Să fie cu'nţelepciune,
Cu s'mţirĭ, cu'mvăpăere,
Din inimă cu durere,
Ca cândŭ grăesce cu vîntulŭ,
Să'lŭ pricépă și cu gîndul:
Iar nu să bolboroséscă,
Și l'alte părţĭ să gândéscă:
Că atuncĭ elŭ nu citesce,
Ci într'adevĕrŭ bîrfeșce;
Și'n locŭ să căscige bine,
Elŭ să blestemă pe sine.
Pagubă pentru dobândă,
Și'n locŭ de folosŭ, osândă!

Dup'acésta dar' îngrabă,
Fără să'ncépă vr'o trébă,

Să silésckă să alerge,
La biserică dea merge,
Ca să ajungă maĭ tare,
S'asculte sfânta cântare
Şi d'o putea să păţéscă,
Nicĭ o ţi să nu lipséscă,
Care altă bunătate,
Ar fi în crescinătate?
Insă nu e prin putinţă,
Póte s'aibă trebuinţă;
Dar Dominicile ţtóte,
Să le păţéscă câtŭ póte:
Aşa ş'orĭ ce serbătóre
Oprită prăsnuitóre,
Trebue să-o păzéscă,
După legea crescinéscă.

In Biserică 'ntrăndŭ déră,
Pe locŭ încă de afară,
Descopereţĭ capu'ndată,
Ş'aşa în faţă te arétă:

Că într'acestŭ chipŭ se cuvine,
Să se sfiască orĭ cine,
Cândŭ va vrea să se ivéscă,
In casa Dumnedească.
Apoĭ c'o privire lină,
Dreptŭ spre oltarŭ te'nchină,
Çolo unde se jertveşte,
Şi cu fricǎ se slujesce,
Insuşĭ pânea cea cerésc㎃,
Ca sufletulŭ să'ţĭ hrănéscă,
Şi să'ĭ dea în viitóre
Viéţă ne muritóre.

Aşa dar cu umilinţă,
Fă'ţĭ ruga ta cu credinţă,
Ş'apoĭ cu faţă smerită,
Şi cu pâşire ticnită,
Mergĭ la locu'ţĭ cu sfială,
Şi stăĭ după rânduială,
Păzindute de acele
Moravurĭ próste şi rele
Care ceĭ fără şciinţă
Le aŭ din nesocotinţă,

Că adecă: totŭ d'auna
Şoptescŭ, şi rîdŭ împreună:
Şi timpulŭ de rugăciune
Petrecŭ îndeşertăciune,
O! cum de nu aŭ eĭ frică,
Şi sfială câtŭ de mică,
La slujba Dumneḑeească
Să rîḑă şi să şoptéscă!
Ci tu cândŭ staĭ înainte,
Jertveĭ cereşcĭ ceĭ prea sfinte,
Să aĭ temere şi frică,
Să nu vorbescĭ de nimică,
Nicĭ te suci aŭ te'ntórce,
Să priveştĭ încolo-'ncóce.

Şi cândŭ facĭ închinăciune,
Cerere saŭ rugăciune,
Nu o striga cu glasŭ mare,
După cum aŭ mulţĭ dedare,
De n'aŭ alţĭ ómenĭ odihnă,
S'asculte slujba în ticnă;
Nicĭ fă suspinurĭ pocite,
Şi mişcărĭ schimonosite:

Că d'astŭ-felŭ de urmărĭ rele,
Urîte fórte şi grele
Şi Dumneḑeŭ se scîrbesce,
Şi totŭ omulŭ le hulesce.

Pe lângă aceste tóte,
Să privigeḑĭ câtŭ se póte,
D'a sta în vremea rugătóre
Cu capulŭ golŭ şi'n picióre;
Dar dacă din întâmplare,
De timpŭ, de nevoe mare,
De vre o bólă trupéscă,
Orĭ din vĕrstă bătrînéscă,
Nu veĭ putea păḑi bine,
Intocma cum se cuvine,
Insă 'n acele minute,
Ce suntŭ fórte cunoscute,
Ia séma, ḑicŭ, îngrijesce,
Scól, şi capu'ţĭ desvăleşte;
Maĭ alesŭ la liturgie,
Trebuĭ aste să se ţie,
Pentru că l'anchinăciune,
Şi la sfânta rugăciune,

De nu'şĭ descopere capulŭ,
Cum trebue, totŭ bărbatulŭ,
Capulŭ sĕŭ chiar ruşinéḑă,
Precum Pavel cuvintéḑă.

Cum şi'n netocmită vreme,
Cândŭ fără de a ţe teme,
S'amestecĭ în rîsŭ şi'n glume
Pre Dumneḑeesculŭ nume;
Şi cândŭ nu ţi să cuvine,
Să începĭ cu óre-cine,
A te sfădi din scriptură,
Şi să daĭ învĕţătură,
Aŭ în astŭ chipŭ fără minte,
Să bîrfeştĭ spre cele sfinte;
Că dacă noĭ avem paḑă,
Şi nimenea nu cutéḑă,
Undeva să pomenéscă,
Şi de ceva să vorbéscă,
Impotriva stăpânirii
De vorbele cârmuirii:
Cu câtŭ maĭ vîrtosŭ neştine
Să se feréscă pre sine

Ca să nu batjocoréscă
Scriptura Dumneḑeească!
Iar cela ce îndrăsnḙsce,
Și gura nu și'o păḑesce,
Acelŭ omŭ fără ertare,
Păcatŭ și pedépsă are.
De aceia se cuvine,
Ca să luâmŭ séma bine,
La orĭ-ce cândŭ se vorbesce,
Cum, și'n ce chipŭ trebuesce,
Să nu'ntrebuințămŭ glume,
Cândŭ se vorbescŭ cele bune.

CAP. II.

Pentru băgările de sémă în conversații

Totŭ lucrulŭ care îțĭ place
Și îlŭ cugeți de a'lŭ face,
Cu dragoste și'm bunare
Pune'lŭ pururea 'nlucrare:
Asemenea îngrijesce,
Și pe câtŭ poțĭ te feresce

De lucruri fără de minte,
Ce pricinuescŭ ne-cinste,
Şi care aducŭ ruşine
Intre persóne streine.

Cândŭ veĭ fi la adunare
S'aŭ vorbescĭ cu óre-care,
Te păḑesce fórte tare,
Ca nu din vr'o rea dedare,
Să'ţĭ fie mâinile ajunse
Spre părţile ce le-ascunse,
Aŭ să te scarpinĭ cu ele
Spre locurile acele,
Că e lucru de ruşine
Şi a fi nu să cuvine.

Pricina aceia care
Dă altora supărare,
Nu o vorbi nicĭ odată,
Pórtăte cu judecată.
Şi încă nu se cuvine,
Cândŭ umbli pe drum în sine

Să murmurescĭ aŭ să fluerĭ,
Şi ca ciobaniĭ să şuerĭ:
Maĭ vârtosŭ în adunare
Să n'o aĭ astă dedare.
Şi nu'ĭ maĭ cu supărare,
Ca a mâinilorŭ mişcare,
La care aŭ mulţĭ din fire
Netrebnică nărăvire,
Cândŭ vorbescŭ începŭ de geabă,
Fară locŭ şi fără trébă,
Să'şî misce mâna să'şĭ jóce,
Aŭ picioru 'ncolo 'ncóce,
Ca cândŭ aŭ rĕsboiŭ, bătae,
Vîntulŭ şi umbra se taie:
Ci tu d'aste te feresce,
Şedĭ şi umblă 'nţelepţesce.

Totŭ-d'auna la cuvinte
Să aibĭ luare aminte,
Vorbindŭ, nu strâmba din gură,
Gândindŭ să facĭ vr'o figură,
Aŭ să scărţeĭ din măséle,
Ca cândŭ roḑĭ, rumegĭ cu ele,

Nicĭ măcarŭ altă mişcare
Asemen ce ţi se pare,
N'o face, te ruşinéḑă,
Că alţi să 'ngreuéḑă.

Aşijderea se sciĭ iară,
Că e fórte de ocară,
Cândŭ vorbescĭ cu óre-cine
Să te 'ntinḑĭ, fără ruşine,
Măinile pieptu'n cordăndu'ţĭ,
Şi mijloculŭ înfrângându'ţĭ,
Că proşti ca nătărăi,
Şi după cum facŭ dulăi.

Iar de face trebuinţă
De vre o mare silinţă
Să tuşeştĭ din întâmplare,
Aŭ îţĭ vine strănutare,
De vor fi alţi cu tine,
Ia seama împrejurŭ bine,
Ca să o facĭ cu ferélă,
Şi pe çâtŭ poţĭ cu sfială,

Să nu umpli p'alţĭ de bale,
Şi de scuipirile tale.

Dar ş'acésta nu să cade,
Că óre-cine cândŭ şade
Şi oftédă aŭ suspină
Fără să aibă pricină:
Iar de aĭ vr'o supărare,
Vr'o silă, vr'o grijă mare,
O poţĭ face dacă'ţĭ pasă,
Dar nu ca singurŭ în casă,
Să gemĭ şi să oftedĭ tare,
Tutulorŭ la arătare.

Cândŭ staŭ de vorbă cu tine
Niscaĭ persóne streine,
Câtŭ veĭ putea te feresce
Să nu cascĭ, că te hulesce:
Şi îţĭ punŭ ponosluire,
Că o facĭ din lenevire,
Saŭ că îĭ facĭ să gândéscă,
Că n'aĭ poftă să'ţĭ vorbéscă:

Iar de escĭ silitŭ prea tare,
Din vr'o neodihnă mare,
Orĭ de multă nedormire,
Orĭ d'a capuluĭ bolire,
Atuncĭ fă-o cu sfiire,
Acoperitŭ cu ferire,
Puindŭ basmaua la gură,
Aŭ cu mâna o'n prejură,
Trupulŭ puţinelŭ mişcându'lŭ,
Şi obrazulŭ întorcêndu'lŭ,
Despre ceĭ ce staŭ cu tine,
Că aşia ţi se cuvine.

Aşia şi cândŭ este césulŭ
Ca să'ţĭ sufli de mucĭ nasulŭ
Să o facĭ cu paḑă mare,
Şi cu multă ruşinare;
Să nu facĭ sunetŭ sufflăreĭ,
Ca cândŭ trămbiteḑĭ cu năriĭ.
Incă pe lêngă aceste,
Fórte scârbosŭ lucru este,
Cineva cândŭ îşĭ privesce
Mucii, şi nu'ĭ învelesce,

Aŭ cândŭ nasu'şĭ curăţeşte
Cu unghĭ, şi'lŭ svârcoleşte:
Ci acéstă trebuinţă
Să o facĭ cu socotinţă,
Cu basmaua cum se cade,
Şi după cum bine şéde.

Barbară iar însuşire
Este, cu desevărşire,
Şi urîciósă urmare,
Celorŭ de nobilă stare,
Cândŭ va dormi óre-cine,
Să te plimbĭ, să nu şedĭ bine,
Saŭ să'ncepĭ să facĭ vorbire,
Şi să stàĭ în sfătuire,
Să nu daĭ omuluĭ ticnă,
Ca să dórmă în odihnă.
Şi atuncĭ cândŭ vremea cere
Să staĭ s'asculţĭ în tăcere,
Nu fără d'astâmpărare,
Să nu staĭ la ascultare,
Ci să vorbeştĭ, fără cale,
Basne, şopte d'ale tale,

Şi orĭ să te plimbĭ prin casă,
Ca cândŭ de nimenĭ nu'ţĭ pasă:
Acésta însă din tóte
Celorŭ maĭ marĭ li se póte.
Să umble, să stea'n picere,
Cândŭ alţiĭ suntŭ în şedere:
Precum dascălulŭ 'şĭ are
Privilegiulŭ de umblare,
Cândŭ să'ntâmplă de se scólă
Între ucenicĭ îu şcólă.

Iar cândŭ escĭ la 'nvĕţătură,
Şi citescĭ ceva din gură,
Nu striga prea cu glasŭ mare;
Zicêndu'ţĭ lecţia tare,
Căcĭ şi acéstă urmare
E urîtă fórte tare:
Cum şi făr de rînduială
Cândŭ daĭ altorŭ ḑăticnélă,
Pricinuindŭ turburare,
Şi să nu'ĭ laşĭ l'ascultare,
Cândŭ dascălulŭ le citesce,
Şi ceva le tălmăcesce.

Lîng'acéstă se cuvine
Ca să se păḑéscă bine,
Şi asta regulă care
O daŭ la fieşte-care:
Cândŭ dascălnlŭ vr'o predare
O spune cu arătare,
În şcólă aŭ unde are
Prin oraşiŭ vr'o adunare,
Să nu te arăţĭ pe tine
Cum că aĭ înţelesŭ bine
Acea 'nvĕţătură dată,
Şi să'nceţĭ numaĭ îndată,
Să închipuescĭ cuvinte
Alt undeva înainte,
Cu semne, cu arătare,
Cu a capuluĭ mişcare,
Cu a mănilorŭ pornire,
Şi cu rîsurĭ, cu zîmbire:
Căcĭ acésta fórte tare
Pricinuesce 'ntristare,
Celor'a ce te ascultă,
Şi'ţĭ facĭ urîciune multă:

Arătându-le 'nființă,
Că-i ai în nesocotință,
Ca pe niște greĭ la fire,
Groși și fără de simțire.
Cassa-ți s'o aibĭ îngrijită
Bine frumosŭ curățită,
N'o ținea nemăturată,
Orĭ ne spoită ńĭtată;
Așa și hainele tale,
Să nu fie fără cale
Icĭ și colo asvărlite
Nestrânse și ne'ndoite.
Cândŭ eșĭ între ómenĭ ĕră,
Aŭ mergĭ din curte afară,
Îngrijesce de îțĭ scóte
Hainele de nópte, tóte,
Si te'mbracă, te gătesce
Frumos, ș'așa te ivesce.

Decĭ dar și în acea vreme
Cândŭ să'ntâmplă să te chiame,
Undeva la adunare,
Pentru jocŭ aŭ desfătare,

Ce se face peste fire,
Nu'ĭ lăudatŭ nicăire:
Ba şi nicĭ nu veselesce
Aceia ce prisosesce;
Aşa dar bine nu este
Să le prelungescĭ aceste,
Căcĭ lângă ne rînduială
Îţĭ aducĭ şi ostenélă;
Şi l'aste nu trebueşte
Să te porţĭ ne'nţelepţesce,
Cândŭ vorbescĭ să răcnescĭ tare,
Orĭ să staĭ în disputare:
Ci cu bună rânduială,
Cu reḑonŭ, cu'ngăduială
La or ce totŭ cu mĕsură
Să scoţĭ cuvĕntulŭ din gură;
Şi aşa cu'nţelepciune
Făcândŭ precum ţi se spune,
Te obicnuescĭ cu ele,
Căcĭ nu suntŭ aşa de grele,
Şi te facĭ plăcutŭ la fire
Tutulorŭ şi în iubire,

Să sciĭ iar lêngă aceste,
Cândŭ trupu'ţĭ ostenitŭ este
De jocurĭ, orĭ de lucrare,
De drum şi de muncă mare,
Atuncĭ sete de îţĭ víne,
Nu bea apă, că nu'ĭ bine,
Căcĭ aduce stricăciune
Şi bólă aŭ slăbiciune:
Şi să rabdĭ ţi se cuvine
Cât-va'n minute puţine;
Şi de câtŭ orĭ ce firesce
Infrânarea folosesce,
Căcĭ la o astŭ-felŭ de vreme
D'acésta aĭ a te teme.

Iar cândŭ e frigŭ şi facŭ foculŭ,
Nu şedea să cuprindĭ loculŭ,
Ci te trage într'o parte,
De dă şi altora parte,
Ca şi eĭ să se'ncălzéscă:
Iar se nu se stânjinéscă:
Căcĭ d'a şedé 'n nemişcare,
Este barbară urmare.

Şi d'a scuipi în focŭ éră
Este asemenea chiară:
Orĭ mâinile de a'ţĭ tinde,
Ca cândŭ veĭ a le aprinde,
Aŭ să eĭ focului în braţe,
Ca cândŭ veĭ să'lŭ bagĭ în maţe.
Puindŭ să se încălḑéscă
Pieptulŭ şi să se prăjéscă.

Adevărată urmare
Vrednică de defâimare,
Si faptă necuviósă,
Urîtă, şi mojicósă
Cândŭ fierbe cevaşĭ vr'odată,
Orĭ se frige vr'o bucată,
Să'ntinḑĭ piciórele tale
Să le'ncălḑeştĭ, fără cale,
C'aducĭ necinste cu ele
La bucatele acele,
Si la stăpânulŭ lorŭ vine
Ocară prea de ruşine,
Arătându'ĭ în fiinţă,
Că'lŭ aĭ în nesocotinţă.

Nicĭ spatele nu e bine
Ale întórce nescine,
Să pue să se 'nfierbinte,
Cândŭ staŭ alţiĭ înainte,
Că e fără cuviinţă,
Si prea cu nesocotinţă.
Si orĭ să sgândărescĭ foculŭ
Să umpli împrejurŭ loculŭ
Si să te jocĭ prin cenuşă,
Cu lemn orĭ cu nueluşă,
C'aceste le facŭ ţĕraniĭ;
Necioplţĭ şi ţiganiĭ;
De aceia să se lasse
Să le facă 'ntr'alor casse.

Aşa e şi fără cale
Să taĭ unghiile téle
De faţiă cu óre-cine,
Seḑêndŭ de vorbă cu tine,
Orĭ să ţi le roḑĭ cu dinţiĭ
Din neajungerea minţiĭ;
Căcĭ cu acéstă urmare
Aducĭ neplăcere mare;

Nicĭ să'ţĭ facĭ învĕţătură
Ca să'ţĭ bagĭ mâna 'n gură,
Orĭ cum-va deştele mâĭnilĭ,
Şi să ţi le lingĭ ca câinilĭ;
Precum uni din dedare,
Şi din sémă nebăgare,
Aşa'şĭ petrecŭ totŭ-d'aună,
Când sunt cu alţĭ împreună,
De să facŭ în adunare
Să'ĭ urască fiă-care.

Lângă acéstă păţesce
Şi sucitura de deşte,
Care îĭ facŭ să trosnéscă,
Cu pornire nebunéscă,
Ca cândŭ vor cu a sa mână,
Să şi le rupă din vînă:
Căcĭ cin' le face aceste,
Elŭ de laudă nu este.

Decĭ dar şi pentru şedere
Să aĭ mare privighere,

Ca să veḑĭ care cum şéde,
Şi'n ce parte ţi se cade,
După cum va fi mijlocului
Aşa îţĭ alege locului,
Ca să nu rîḑă de tine,
Văḑêndute óre-cine,
Şeḑêndŭ fără socotélă
Afară din rînduială;
O regulă dare fie
Care de toţĭ să se ţie,
Adică: cela ce'şĭ are
Cinulŭ aŭ rangulŭ maĭ mare,
Să'şĭ aibe a sa şedere
La scaunulŭ de întăîre,
Apoĭ după celŭ maĭ mare
Mergêndŭ derândŭ fiă-care,
După micŭ maĭ micŭ să şaḑă,
Precum şi starea'ĭ urméḑă,
Dândŭ unulŭ la alt cu minte
Cea cuviinciósă cinste:
Orĭ că după vrednicie,
Aŭ că după vîrstnicie,

Orĭ că după cuviinţă,
Şi celorŭ maĭ cu ştiinţă.
Iar dupe ce şezĭ păḑeşte,
Imprejurŭ de te'nveleşte,
Strângêndu'ţĭ hainele bine
La pieptŭ, şi pe lêngă tine,
Să'ţĭ acoperĭ dinaintea
Pênĕ şi încălţămintea.

Ş'aşa după ce ve'ĭ face,
Să staĭ frumosŭ şi 'mpace,
Iar nu să'ţĭ misce să'ţĭ jóce
Trupu, capu 'ncolo 'ncóce:
Şi fără d'astâmpărare
Să daĭ din mâinĭ din picióre:
Orĭ să înalţĭ din sprîncene
Şi să clipescĭ desŭ din gene
Orĭ să le ţiĭ pogorîte,
Triste şi posomorîte,
Şi orĭ buḑele strâmbate
Rĕŭ, ca nişte destrămate,
Aŭ cu altă strîmbătură,
Să sugĭ, să le strângĭ în gură:

C'acestea prea le huleşte,
Podóba cine iubeşte,
Şi'ĭ suntŭ urîte din fire,
Celuĭ ce cată smerire.

Aşia iar ea séma bine
Cândŭ vorbescĭ cu óre-cine,
Ca să nu'lŭ stropescĭ cu bale,
Şi cu scuipirile téle:
Acésta (ḑicŭ) întâmplare
Să face când vorbeştĭ tare,
Pripindu'ţĭ fórte cuvêntulŭ
De grabŭ, şi iute ca vêntulŭ;
Dar ţi vorba de totŭ rară
Nu e bună de locŭ iară,
Că la orĭ ce totŭ d'aună
Potrivirea este bună;
Ci să se obicinuiască
După pilda cea prostéscă:
Să aĭ vorbă potrivită,
Cu măsură cumpănită,
Nicĭ să fie prea pripită,
Nicĭ prea de totŭ zăbovită;

Rar să cade să vorbéscă,
Numaĭ partea femeiască:
Iar pripitŭ (căcĭ nu e bine),
Celorŭ nebunĭ se cuvine;
De aceia darŭ păḑeşte,
Şi maĭ de mijlocŭ vorbeşte,
Depărtândŭ prea ḑăbovirea,
Nicĭ căutândŭ prea pripirea;
Şi ar se aibĭ vorbă plină,
Intocma după pricină,
Ca haina cum e croită
Pe trupŭ, frumosŭ potrivită;
Iar la cine din aceste
Să va întîmpla şĭ este,
Acelŭ fără îndoire
Este vrednicŭ de hulire.

Purecĭ ş'alte ca aceste
Asemenea orĭ ce este,
Să nu sfăramĭ nicĭ odată,
Cândŭ veĭ fi cu alţĭ vr'odată:
Insă daca din aceste
Veḑĭ la cineva că este

Cum: mucĭ aŭ bale scuipite
Asupra altŭĭ lipite,
(Că acésta să'ntâmpléză
De multe orĭ să se vaḑă),
Să le scoţĭ frumosŭ în taină,
Und'or fi dup'acea haina,
Incâtŭ de va fi putinţă,
Insuşĭ elŭ sa nu te simţă:
Iar cândŭ din cele numite,
Asupră'ţĭ vorŭ fi lipite,
Şi va voi óre-cine
Ca să le ia dela tine,
Să nu'lŭ laşĭ, ḑicŭ, ilŭ popreşte
Smeritŭ şi înţelepţeşte:
Şi iar îngrijeşte tare
Pururea, a ta scuipare
S'o ştergĭ cu piciorulŭ bine,
Că şade rĕŭ şi ruşine;
Şi cândŭ veĭ să scuipĭ păḑeşte,
Ca nu cum-va neroḑeşte,
Să scuipĭ să stropeştĭ pe altulŭ,
Imprăştiindu'tĭ scuipatulŭ.

Şi după feréstră éră
Pe uliţă 'n drum afară,
Să nu scuipĭ păḑeşte tare,
C'asta multe pricinĭ are:
Nicĭ scuipa 'n casă pereţi,
Să'ĭ umpli ca vrăbieţi,
Ci în basma de nu este
Vas întradinsŭ pentr'aceste.
Cândŭ şeḑĭ cu alţĭ împreună,
Te fereşte tot d'aună
Ca să nu te'ntorcĭ pe tine
Cu dosulŭ spre óre cine:
Că este prea de necinste,
Şi faptă fără de minte.

Mîncândŭ cu alţĭ împreună,
Fiĭ iar cu purtare bună:
Nu te pleca pe bucate
Atâtŭ cu necumpătate,
Să cascĭ şi să caḑĭ cu nasulŭ,
Ca cândŭ o să'mbucĭ şi vasulŭ:
Ci mănâncă omeneşte,
Frumosŭ, precum trebueşte;

Ş'acelŭ rĕŭ năravŭ îlŭ lasă,
D'a lovi cu mâna'n masă,
Nicĭ să baţĭ în farfurie
Cu cuţitŭ orĭ cu ce fie.
Şi şedĭ precum se cuvine,
Pe acelŭ de lângă tine,
Pernă şi raḑim nu'lŭ face,
Şi nelăsându'lŭ în pace,
Ci totŭ cu mâna mişcându'lŭ,
Orĭ cu cotulŭ împingându'lŭ
Ca tu fără omenie
Să mănânc̣ĭ cu lăcomie.
Şi din ceĭ ce şedŭ la masa
Undeva orĭ l'a ta casă,
Pe nimenĭ, fieţĭ în minte,
Să nu'lŭ tragĭ de 'mbrăcăminte,
Orĭ să'ĭ facĭ altă mişcare,
Ca cum să'ţĭ dea ascultare,
Şi să ţi se uite 'n buḑe,
Vrîndŭ vorbele să'ţĭ auḑe:
Că toţĭ atuncea vor ḑice,
Că aĭ năravurĭ mojice;

Maĭ vîrtosŭ cândŭ nebunește
Dă cineva ș'inboldește
Lovindŭ în cóste cu cotulŭ
E supărătorŭ cu totulŭ;
Ci orĭ vorbe orĭ glume,
E destulŭ să'ĭ ḑicĭ pe nume,
Saŭ dup'asa boerie,
Și avut'a vrednicie

Și numaĭ cu limba vorbește,
Iar nu din măinĭ și din dește,
Și cu trupulŭ aŭ cu capulŭ
Să te 'mvărteștĭ ca dulapulŭ:
Și orĭ se apucĭ ca uniĭ
Să'ți frecĭ palmele și pumniĭ:
Și ochi 'mprejurŭ să'țĭ jóce,
Uitândute 'n colo 'n cóce,
Privindŭ cândŭ una cânddŭ alta,
După nebunésca faptă:

Ci stândŭ: totŭ-d'auna ție
Ochiĭ pironiți să'țĭ fie,

Spre omulŭ care'ţĭ vorbeşte,
Ş'ascultă ce'ţĭ povesteşte:
Iar nu răzniţĭ în vr'o parte
Aiurea 'n locurĭ deşarte;
Insă nicĭ peste măsură
Să te uiţĭ mereŭ în gură,
Incâtŭ atâtŭ timpŭ să mérgă,
Să nu'lŭ laşĭ muşciĭ să'şĭ ştérgă.

Şi de haine se cuvine
Să'ngrijeştĭ cúm staŭ pe tine,
Ca să fie potrivite,
Şi pe trupŭ bine 'ntocmite;
Insă şi ecésta iară,
Să n'o facĭ din cale-afară,
Să te arăţĭ mueraticŭ,
Că e lucru nebunatecŭ:
Nicĭ măinile în totŭ pasulŭ
Să'ţĭ umble în capŭ cu césulŭ,
Să'ţĭ dregĭ, să'ţĭ netezeştĭ periĭ,
Să ţi'ĭ peptenĭ aŭ să'ĭ periĭ:

Nicĭ ochiĭ multŭ să'ţĭ privéscă,
Cu uitătură prostéscă,
Spre haina ta cea 'mbrăcată,
Să veḑĭ de'ţĭ stă delicată,
Şi pre ceĭ ce'sŭ lîngă tine
Să'ĭ întrebĭ de'ţĭ şade bine.
Şi nu'ţĭ lăsa nicĭ odată
In vreme îndelungată
Unghiile netăiate,
Scîrnave, necercetate:
Ci adese îngrijeşte
Să le taĭ, cum trebueşte;
Aşa şi lângă aceste
Asemenea orĭ ce este,
Nu le lăsa 'nvederate
Urîte, şi ne curate,
Zicŭ adică: spălătura
A dinţilorŭ tĕĭ şi gura,
Cum şi pe măinĭ, pe picióre,
Ne lăsăndule'n putóre:
Insă câtŭ e trebuinţă,
Iar nu peste cuviinţă,

Câtŭ să cadĭ din omenie
In muerésca nebunie.

Urîtŭ lucru éră este,
Şi fórte dobitocĕşte,
Cândŭ şedĭ să începĭ să sufli,
Şi obraji să ţiĭ umfli,
Orĭ să scoţĭ limba afară
Ca câiniĭ de ḑădufŭ vară,
Şi să amestecĭ din gură
Cu vreo opăcitură,
Strîmbându'ţĭ buḑele tale
Când la dealŭ şi când la vale:
Cum şi între alţĭ de faţă
Totŭ să'ţĭ răsucĕştĭ mustaţa,
Orĭ şi barbă cine are
Des fără astâmpărare,
Cu mâna s'o pipăiască,
Şi totŭ să o neteḑéscă.

Asemenea iar păḑeşte
Ş'acésta înţelepţeşte,

Ca pe nimenea din lume
Să nu'lŭ atingĭ între glume,
Nicĭ să'ţĭ rîdĭ de óre-care,
Cu vorbe próste, flecare:
De veĭ vedea că vr'unŭ nume
Că se supără de glume,
Nu'lŭ sili de nu'ĭ place,
Lasă'lŭ să şéḑă în pace.

Cândŭ vorbescŭ mulţĭ la strânsóre,
A cititŭ cărţĭ aŭ scrisóre,
Nu o avea 'n socotinţă,
Că va fi cu cuviinţă,
Că nu numaĭ la orĭ care
E lucru de supărare,
Ci şi aduce necinste,
Celorŭ ce staŭ înainte:
Dar dacă vr'o trebuinţă
Iţĭ face mare silinţă,
Ca să citeştĭ vre-o carte,
Orĭ scrisorĭ din altă parte,
Atuncea înţelepţeşte
Cereţĭ voe şi citeşte:

Iară de veĭ fi maĭ mare
Dintre toţĭ în adunare,
Nu trebue de a cere,
Ci îţĭ fă după plăcere.

Aşa şi nu se cuvine
Să te uiţĭ la óre-cine,
Cândŭ şade şi ceva scrie,
Orĭ citesce vr'o hărtie:
Că? ce'ţĭ foloseştn ţie,
Lucru strein de a'lŭ ştie,
Ce nu'ţĭ dă căştigŭ nimică
Nicĭ ceva îţĭ strică;
Iară cândŭ din întâmplare,
Vr'unŭ autorŭ óre-care
Va înfăţişa vr'o parte,
Să citéscă vre-o carte,
Vre unŭ versŭ în vr'o poeţie,
Orĭ vr'o altă istorie,
E obrăsnicie mare,
Pênĕ nu'ţĭ face întrebare,
Să'ncepĭ să'ţĭ daĭ părerea,
Şi a'ĭ judeca puterea,

Vorbe de laude a'ĭ pune,
Orĭ a'ĭ ḑice că nu'sŭ bune.

Şi să nu şeḑĭ nicĭ odată
Cu faţa rĕŭ turburată,
Orĭ speriată, orĭ uĭmită,
Şi înĭristată măhnită;
Şi ochi'ĭ se nu'ţĭ privéscă,
Cu vr'o clipire curvéscă,
Orĭ să caute hoţeşte,
Urîtŭ, pătrunsŭ, tâlhăreşte:
Ci sileşte totŭ-d'aună
Să aibĭ uităturĕ bună,
Cum şi obraḑulŭ să'ţĭ fie
Blândŭ şi cu cucernicie.

Nicĭ să glumescĭ neroḑeşte,
Orĭ să'ncepĭ să râḑĭ prosteşte,
Unde nu'ĭ cu cuviinţă
La lucrurĭ de trebuinţă:
Nicĭ éră cândŭ se vorbeşte,
Şi de rîsŭ se povesteşte,

Să staĭ cu faţa 'ntristată,
Posacă şi'ntunecată:
Ci să rîdĭ c'o rânduială,
Zimbindŭ puţin cu sfieală,
Numaĭ s'arăţĭ óre care
Plăcere şi îmbunare:
Iar nu să te porneştĭ tare,
Cu hohote, cu glasŭ mare,
Să strigĭ, să rîdĭ nebunește,
După cum nu trebuește,
C'acésta o facŭ ţĕraniĭ,
Necioplițiĭ, şi ciobaniĭ.

CAP. III.

Pentru întâmpinare şi vorbire cu prietenĭ.

—

Trebuește fieştĭ care
Ca să ne depărtăm tare,
De osebita cinstire,
La a cui-va întâlnire,

C'aceia ce prisosesce,
Şi a fi nu trebueşte,
Fórte să se depărteḑe,
Să nu se'ntrebuinţeḑe:
Pentru că atunci se pare
Prea bătae de jocŭ mare,
Cândŭ cinsteşti pe óre-cine
Mai multŭ de câtŭ se cuvine.
Aşa e şi împotrivă,
Cândŭ nu'lŭ cinsteşti de potrivă,
Şi îi o faci mai cu scădere,
De câtŭ dreptul îi o cere.
D'aceia la fieşti care
Trebui să dăm gratulare,
Şi căḑută priimire,
După a sa potrivire.

Pre ceĭ ce aŭ boerie,
Vr'un cin, vr'o vrednicie,
Din partea politicéscă,
Or din cea bisericéscă,
Cărora le'ncredinţată,
Şi de Dumneḑeŭ le dată,

Ingrijirea omenéscă,
Ca să o povĕţuiască,
Să'ĭ priimeştĭ totŭ-d'auna,
Cu cinstirea cea maĭ bună,
Smeritŭ după rînduială,
Cum şi cu multă sfială,
Işliculŭ din capŭ luându'lŭ
Şi trupulŭ puţin plecându'lŭ,
Să daĭ la fieşte-care
Cuviósa gratulare,
Pe persóna potrivită,
Si cum e obicinuită.
Este cu nepotrivire,
Undeva la întîlnire
Cu vr'un bătrănŭ saŭ maĭ mare,
Să staĭ întru aşteptare,
Să'şĭ ia căciula 'nainte
Să'ţĭ facă elŭ întêiŭ cinste,
Dar şi iar nu se cuvine,
Ca şi la fieşte cine
Să'ţĭ eĭ şapca séŭ căciula,
Că este lucru de hulă.

Să voeştĭ iar ca, mojicĭi,
Nevrednicĭi şi maĭ micĭi,
Capetele să'şĭ golésc㠇,
Şi să ţi se poclonésc㠇,
E semnŭ de nesocotinţă,
Şi de mică cuviinţă,
Cereriĭ próste, ne gândite!
Şi părerĭ nimicnicite.
Intâiŭ dér din tóte ţie,
Invĕţătură să'ţĭ fie,
Astă pildă mojicéscă,
Care e prea 'nţelepţéscă:
„Precum e ţéra şi locului
Aşa'ţĭ încinge mijloculŭ,
Şi te pórtă în totŭ bordeiulŭ,
Cumĭ veĭ vedea obiceiulŭ,“
Căcĭ la turcĭ este de hulă,
Să'şĭ ia cineva căciula,
Cândŭ va să'ĭ hiritiséscă,
Aŭ să li se poclonéscă,
Şi acésta fórte tare
O uraşte fiă-care,

Socotindu-o în minte
Că e de rîsŭ, iar nu cinste.

Iar a privi óre cine,
Și a socoti în sine,
Dacă data gratulare
Este aŭ nu d'asa stare,
E nepotrivită faptă,
Próstă și ne înțeléptă:
Că acéstă datorie,
Să avem noĭ a o știe,
Și s'o păḑim fiă-care,
Puindu-o în lucrare:
Iar p'alțĭ să'ĭ lăsăm a face
Cum cunoscŭ, și cum le place.

Iară dacă óre-care
De prea țermonie mare,
Aŭ de vr'o recunoștință,
Și de multă socotință,
Va 'ncepe la óre-cine
Maĭ mareluĭ decâtŭ sine

Să'ĭ ḑică, să'ĭ poruncéscă,
Capulŭ ca să'şĭ învelésca,
Acela prea multŭ greşeşte,
Şi singurŭ se necinsteşte,
Ca unŭ lucru de ruşine,
Şi a fi nu se cuvine.
Aşa ş'acela greşeşte,
Că la celŭ ce trebueşte
Să ḑică aŭ să'lŭ poftéscă,
Capulŭ să şi'lŭ învelésca
Şi'lŭ lasă făr să'lŭ învie,
Câtŭ stă capulŭ golŭ să'şĭ ţie,
Incă ş'acelà greşeşte,
Ca pîna nu'ĭ porunceşte,
Şi îndată se grăbeşte
Capulŭ de şi'lŭ înveleşte;
Maĭ vĕrtosŭ la întălnire
Si cu marĭ în convorbire,
Cândŭ îţĭ ḑice aŭ îţĭ spune
Căciula în capŭ de a'ţĭ pune,
Ş'a nu le da ascultare,
E defăimatŭ lucru tare.

De aceia la orĭ-care
Dup'a doua 'nduplecare,
Să facĭ cum 'ţĭ porunceşte,
Şi capulŭ 'ţĭ învelesce:
Cu cuviósă pricină
Atuncĭ nu aĭ nicĭ o vină:
Iar cândŭ e căldură mare,
Şi n'aĭ de frigŭ supărare,
Să te'nvelescĭ nu se cade,
Că prea nepotrivitŭ şéde,
Chiar ş'acela să'ţĭ ḑică,
Nu greşeştĭ întru nimică.

Depărtéḑă întru tóte
Şi acésta câtŭ se póte,
De a nu fi grĕŭ la fire,
Ş'anevoe la 'ntâlnire,
Şi a arĕta mărime
Cu urîciósă mîndrime:
Ci fiĭ precum se cuvine
Bun, şi blândŭ cu fieştĭ cine,
Ş'întâlnirea des să'ţĭ fie
Cu ceĭ ce aĭ prietenie:

Cum şi cu toţi totŭ-d'aună
Să te porţi cu vorbă bună,
Cu părerĭ prietinóse,
Şi cu căutărĭ zimbóse.

Aşa şi pentru şedere,
Să cumpăneştĭ din vedere;
Şi dup'a sa potrivire
Trebuĭ să facĭ priimire,
C'obicinuite cuvinte,
Precum am ḑisŭ maĭ nainte.
Şi orĭ de câte orĭ vine
Vr'unŭ prieten la tine,
Totŭ-d'auna să'ĭ facĭ cinste
Sculându-te înainte:
Iar la vr'o persónă mare
Să'ĭ eşĭ şi întru întâmpinare,
Si pentru asa venire
Trebuĭ să'ĭ daĭ mulţămire,
Cu vŏrbe cuviincióse,
Potrivite şi frumóse,
Că priimeşte de bine
Unuĭŭ ca dênsulŭ la tine.

Aşa iar şi la umblare
Pe drum, după întâmplare,
Cândŭ întâlneştĭ p'óre-care,
După ce'ĭ facĭ gratulare,
Trebuĭ celuĭ maĭ de cinste
Se'ĭ daĭ locŭ luĭ 'nainte;
Asemenea iar te pórtă,
Şi cândŭ vreĭ să trecĭ pe pórtă
Orĭ pe la vr'o strâmtóre,
Cum suntŭ nişte ulicióre,
Si eştĭ cu eĭ împreună,
Să le daĭ locŭ totŭ-d'auna,
Cu smerenie rugăndu'ĭ,
Şi cu cinste îndemnându'ĭ,
Ca eĭ să înainteze,
Şi să nu se'nstânjinedе.

Iar cândŭ aĭ întâmpinare
Cu celŭ de maĭ mică stare,
Orĭ şi cu altŭ óre-cine
De-o potrivă cu tine,
Este mare mojicie
Să apucĭ tu cu mândrie,

Să plecĭ să mergĭ înainte,
Pênĕ nu'ţĭ face cinste:
Iară décă te pofteşte,
Te rógă şi te sileşte,
Atuncĭ a nu te supune
Şi'mpotrivă'ĭ a te pune,
Arăţĭ prea prostie mare,
Şi greşeştĭ l'acésta tare:
Ci este cu cuviinţă,
Pentru a sa socotinţă
Să te supuĭ mulţămindu'ĭ
Ţeremonia priimindu'ĭ
Iar undeva de se pare,
Că dă cinste celŭ maĭ mare
La unŭ maĭ micŭ de câtŭ sine
Precum nu i se cuvine,
Si aŭ îlŭ înaintédă,
Dându'ĭ locului sĕŭ să şédă,
Acésta să socoteşte
Ca şi celŭ ce priimeşte
Şi caută susŭ de şéde,
Unde luĭ nu i se cade.

Aşa dar este prostcşte
Şi a fi nu trebueşte,
Ca celŭ d'âmtêiŭ să'lŭ poftéscă,
Şi celŭ l'altŭ să nu voiască;
Pentru că una şi altă
E necuviósă faptă,
Şi amândoĭ împotrivă
Se potŭ huli de potrivă:
Unulŭ de ţermoniĭ multe,
Şaltulŭ că nu va s'asculte.
Iar câţĭ mergŭ la óre-cine
De o potrivă cu sine,
Şi se 'ntâmplă să'ĭ cinstéscă,
La locŭ maĭ susŭ să'ĭ poftéscă,
După ce ḑice odată
Ş'adoilea cum e dată,
Trebue să priiméscă,
Precnm şi să'ĭ mulţăméscă.

Iar cândŭ vinŭ Cârmuitoriĭ,
Stăpâniĭ, judecătoriĭ,
Şi din ceĭ cu boerie,
Orĭ cu altă vrednicie,

Eşti silitŭ la fieşti care,
După vĕdutŭ a lorŭ stare
A le da cu privighere
Cea maĭ întâia şedere:
Insă şi eĭ trebueşte,
Judecândŭ înţelepţeşte,
Pre ceĭ bătrânĭ să cinstéscă
Cum şi partea preoţéscă.

O câtŭ e de 'nţelepţeşte!
Ca cine-va cândŭ vorbeşte,
Ş'impricină nu se pune,
Ci la tóţe se supune:
Maĭ vârtosŭ la convorbirea
Cu marĭ, aŭ cu stăpănirea,
Cu cariĭ nu se cuvine
A se apuca neştine,
Cu vorbe de prigonire
A sta în împotrivire:
Că de vreme ce e bine
De a se vorbi puţine,
Iară pre cele maĭ multe
Se cade să se asculte,

Cu câtŭ maĭ multŭ trebueşte,
Cu ceĭ maĭ marĭ cândŭ-vorbeşte,
Maĭ puţine să vorbéscă
Şi să nu se 'mpotrivéscă.

Iară dacă la plimbare
Intâlneştĭ, din 'ntâmplare,
Cumva pre Cârmuitorulŭ,
Orĭ pe arhipăstorulŭ,
Orĭ şi pe altŭ óre-care
Cu vr'o boerie mare,
Acestora totŭ-d'auna
Trebuĭ să daĭ cinsce bună,
Făcêndŭ cu înţelepciune
Cu capulŭ golŭ plecăciune,
Să staĭ într'unŭ locŭ d'oparte,
Pîn vorŭ trece maĭ departe.

Iar cŭm să facĭ adunare
Vr'odată cu fiă-care,
Saŭ şi cum ţi se cuvine
A vorbi cu fieşĭ cine,

Te va povĕţui locului,
Obiceiulŭ şi mijlocului,
Precum şi deosebirea
A acelora, însuşirea,
Incâtŭ aşia să se facă
Ca tutulora să placă.

Cu ceĭ maĭ marĭ în vorbire
Nu se cade prelungire,
Că nimicŭ nu foloseşte,
Şi în ḑadarŭ îĭ băsneşte:
Căci vom sta noĭ ale spune,
Inşirândŭ rele şi bune,
Este fără judecată,
Şi nu'ĭ bine nicĭ odată:
Putândŭ eĭ să se îndemne
La tóte numaĭ din semne,
Cugetulŭ să ne'nţelégă,
Şi scopulŭ să ni'lŭ alégă;
Aşa déră măcarŭ unde
Trebue de a respunde,
Vorbe fórte puţintele,
D'a ne folosi cu ele,

Scoţindŭ cuvinte din gură
Prea scurte şi cu mĕsură,
Precum zinu ne învaţă,
Şi ne dă aşia povaţă:
Intêiŭ limba să ne ntindem,
Şi în gândŭ se o întingem
Apoĭ să vorbim cuvîntul
Curatŭ cu aşeḑămêntulŭ:
Că d'o vorbi óre-cine,
In gură orĭ ce'ĭ vine,
Fără să se maĭ gândéscă,
Regula să nu păḑéscă,
Acésta se socoteşte,
Şi'ntocma aşa privesce,
Ca cândŭ ar da cu scuipare
Ş'ar umplea pe óre-care
Din ceĭ ce staŭ l'auḑire,
La neghióba luĭ vorbire.

După cum se socoteşte
Fórte ne înţelepţeşte,
Oamenilorŭ proştĭ de ţară,
Ce lăcuescŭ pe afară,

Vorbe 'nalte să vorbéscă,
Cu partea cea boerésc㎃,
Aşa şi eĭ se cuvine
Ca să le vorbéscă bine,
Si sâ le dea priimire
Cu frumósă mijlocire,
Fără s'aibă greutate
Despre a lorŭ simplitate.

Cândŭ te ducĭ spre cercetare
La vr'unŭ bolnavŭ óre care,
Este fără cuviinţă
Să te arătĭ cu ştiinţa,
Şi doftorŭ a te preface,
Să pipăĭ pre celŭ ce ḑace,
Fără să aibĭ cunoştinţă
Despre vre o neputinţă:
Că cu acéstă urmare
Te facĭ de râsŭ fórte tare.

Aşişderea trebueşte
Să eĭ sémă înţelepţesce,

Ca tóte ₹rebile téle
Ca să le facĭ după cale,
Chipsuindule înainte
Orĭ câtŭ veĭ putea cu minta;
Maĭ vârtosŭ cândŭ facĭ scrisóre
De trimisŭ, orĭ respunḑătóre,
Ia ântêiŭ şi o citeşte,
Pênĕ nu se pecetlueşte,
Ş'indreptéḑă cele scrise,
Unde nu suntŭ bine ḑise,
Ce se pun din întâmplare,
Fără de întrebuinţare:
Pentru că cândŭ se citeşte,
Şi'n adinsŭ se repeteşte,
Vedem că în multe rânduri
Ne vin în capŭ alte gânduri,
Şi căindune în sine,
Luăm şi le scrim maĭ bine;
La acéstă înţelepciune
O mir ḑicêndŭ versueşte:
Că, gîndulŭ în om se plimbă,
Şi din césŭ în césŭ sa schimbă:

Căcĭ de multe orĭ nevine
Un ce ce'lŭ vorbim de bine.
Să'lŭ hulim din întâmplare
Cândŭ avem vr'o supărare;
Iar p'aceia ce nu'ĭ iartă
Mândria lorŭ cea deşértă,
Aste să le cercetedе,
Pentru ca să le 'ndrepteḍe,
Daŭ pricină să'ĭ hulésca
Şi totŭ de rĕŭ să'ĭ vorbésca,
Ceĭ ce cercetédă bine
Faptele cele străine.

CAP. IV.

Pentru sfătuire şĭ aojenire.

Orĭ ce slujbă aŭ lucrare,
Ce'ţĭ o face óre-care,
Cu muncă şi sirguinţă
După drépta sa putinţă,

Şi de nu'ţĭ e pe plăcere,
Precum inimaţĭ o cere,
Trebue cu mulţămită,
Să o aĭ de priimită,
Iar nu fără socotire
Să'lŭ certĭ să'ĭ daĭ dojenire:
Că nu este cu dreptate
Să facĭ asta strămbătate,
Ci maĭ vêrtosŭ vrednicŭ este
D'alŭ lăuda la aceste,
Căcĭ fără de lenevire
Işĭ face a sa slujire.

Cândŭ vrem să dăm sfătuire,
Şi cui-va povĕţuire,
Maĭ întêiŭ ni se cuvine,
Ca să ne socotim bine,
Că cu ce felŭ de urmare
Să o punem în lucrare,
Şi în ce chipŭ trebuesce
Ca să fie înţelepţesce;
Căutândŭ vremea şi locului,
Inlesnirea şi mijlocului,

Şi prilegiulŭ întru care
Să avem îndemănare

A da cine-va povaţă
Intre prietenĭ de faţă,
Acasă aŭ cu 'ntâmplare
La vr'o altă adunare,
Unde de rîsŭ să vorbesce,
Orĭ glumă se povestesce,
Atuncĭ la vre-o pricină
Să bage mueriĭ vină,
Saŭ de ceva să pornéscă
Copiĭ să'şĭ dojenéscă,
Orĭ slugilorŭ să 'mputeḑe:
Şi săn'ncépă să'ĭ mustreḑe:
La acéstă multŭ greşeşte,
Că nimicŭ nu foloşeşce,
Că atuncĭ eĭ dojenirea,
Sfatulŭ şi povĕţuirea,
Nu priimescŭ cu plăcere,
Nicĭ facŭ precum li se cere:
Pentru că nu'ĭ sfătueşce
La vremea cândŭ trebueşce

Şi'ĭ face să se mâhnéscă
Şi pururea să'lŭ urască.

Decĭ dar şi cândŭ dăm povaţă,
Trebuĭ să socotim faţa,
Şi dup'a sa vrednicie,
Sfătuirea să ne fie:
Precum doftorĭĭ urméḑă,
Şi dândŭ, 'ntrebuinţéḑă
La rănile 'nveninate,
Leacurĭ încuviinţate:
Insă ceĭ ce suntŭ din fire
Neplecaţĭ la sfătuire,
Carii crescŭ în resfăţare,
Şi'n urîta desfranare,
P'aceştĭ de locŭ nu'ĭ supune
Cuvintele moĭ şi bune,
Şi de eĭ nu să lipeşce,
Dulce cândŭ li se vorbeşce,
Măcarŭ cu miere să'ĭ pice,
După pilda care ḑice:
S'apucĭ să daĭ cu buretc,
Să baţĭ piron 'n părete,

Orĭ ce maĭ trébă aĭ face!
Te lasŭ să judecĭ în pace.

Nicĭ iar celorŭ ce aŭ fire
Plecată la sfătuire
Şi priimescŭ cu lesnire,
Cândŭ le daĭ povĕţuire,
Nu le suntŭ cuviincĭóse
Cuvintele urîcĭóse,
Aŭ cele îngrozitóre,
Şi fórte amărîtóre:
Căci împotrivă îĭ strică,
Şi nu folosescĭ nimică.

Iar de face trebuinţă,
Şi este cu cuviinţă
La vreme întâmplătóre,
Şi de vorbe mustrătóre,
Să le facem în totŭ véculŭ,
Ca doftoriĭ cum daŭ léculŭ:
Că eî aŭ obicĭnuire,
Cândŭ daŭ vr'o doftorie

Maĭ greţósă aŭ amară
Peste ea ḍahar presară,
Ceva d'o maĭ îndulceşte,
Ş'o daŭ celuĭ ce boleşte.

Aşa dar la fiă-care,
De comun la micŭ şi mare
Astă regulă să fie
Şi pururea să se ţie:
Ceĭ ce vorŭ să sfătuiască
P'alţĭ şi să'ĭ dojenéscă,
Câtŭ o putea să'ĭ păḍéscă,
Ca să nu se năcăjéscă:
Nicĭ cu urîtă mînie,
Orĭ cu vr'o selbăticie,
Să'ncépă cu supărare,
Să strige să sbiere tare,
Şi să aducă 'nainte,
Cumplite, aspre cuvinte:
Pentru că cu aste tóte,
Pe om nicĭ decum nu póte
Sa'lŭ aducă spre plecare,
Ca să'ĭ dea luĭ ascultare.

Iară cândŭ din întâmplare,
De către altŭ óre-care
Ni să dă nóuă povaţă,
Intre cine-va de faţă,
Atuncĭ avem datorie,
S'o luăm cu bucurie,
Cum şi să'ĭ dăm mulţămire
Pentru a sa sfătuire:
Ne arătândă supărare
Că a fostŭ în adunare,
Saŭ la locŭ de cuviinţă,
Precum făcea trebuinţă:
Că acelŭ cu fire bună,
E bunŭ şi blândŭ totŭ-d'auna.

Dar dacă l'a vr'o pricină,
Te ştiĭ că eştĭ fără vină,
Şi veḑĭ că'ţĭ dă dojenire
Rĕŭ, cu năpăstuire,
Atuncĭ de veĭ ş'aĭ dorinţă
S'arăţĭ lucrulŭ în fiinţă.
Ş'adevĕrulŭ ce s'ascunde,
A'lŭ desvăli, ş'alŭ respunde,

Să veḑĭ, să eĭ sémă bine,
In ce césŭ ţi se cuvine,
Şi dă'ţĭ respunsulŭ îndată,
Fără vorbă 'ndelungată;
Şi iar respunsulŭ silesce
Să'lŭ daĭ precum trebuesce,
Frumosŭ şi cu mulţămire,
Iar nu cu vre-o mâhnire:
Maĭ vârtosŭ păḑeşte tare,
Cândŭ vorbeşcĭ cu vr'un om mare,
Să nu respunḑĭ cu strigare,
Orĭ cu vr'o supărare.

De ómenĭ ce suntŭ din fire
Insemnaţĭ, cu vr'o slutire,
Nu'ĭ lua în batjocorire
Să'ţĭ rîḑĭ d'a lorŭ betejire:
Şi în scurtŭ, te depărtéḑă
De vorba ce ruşinéḑă,
Şi care pe omŭ mâhnesce,
După ce o tălmăcesce.

Undeva cândŭ se-adună
La petrecere împreună,
Nu t'atinge de vr'unŭ nume,
Să'lŭ muscĭ ca căinĭ în glume!
Ci glumele să se facă
Bune, înţelepte să placă:
Că cine-va se adună
La petrecere împreună,
Să rîdă şi să gluméscă
Cu vorbe să'lŭ veseléscă,
Iar nu cu ḑicerĭ flecare,
Care să dea supărare:
Dar dacă 'ţĭ place ţie
Să facĭ neguţătorie,
Cu prietenulŭ tĕŭ care
Ĭĭ daĭ în rîsŭ supărare,
Să ştiĭ că nu păḑeştĭ bine,
Hotarulŭ ce se cuvine
A'lŭ cinsti ş'alŭ omenieĭ,
In partea prietenieĭ,
Şi te facĭ în adunare
A te urî fieştĭ care..

Iar cu câţi veĭ împreună
Să petrecĭ cu cinste bună,
Acelorŭ le poruncesce
Intâiŭ şi îĭ sfătuesce,
Ca să nu obicĭnuiască,
Glume próste să'ţĭ vorbéscă;
Pentru că vorba prostéscă,
Ş'a nebună, neroḑéscă,
Indata mîglisitorii,
De rîsŭ pricinuitorii,
O iaŭ şi o pórtă 'n lume,
Pomeninduo prin glume;
D'aceia glumele ţie
Să'ţĭ fie cu omenie,
Intrebuinţându cuvinte
Inţelepte şi cu minte:
Şi să rîḑĭ câtŭ se cuvine,
Frumosŭ şi cum e maĭ bine,
Ca vĕḑêndute neştine,
Să te laude în sine.

De veĭ vrea în adunare
Să spuĭ ceva de rîsŭ mare,

Maĭ întêiŭ tu te opreşte
Şi rîsulŭ 'ţĭ stăpîneşte,
Ca să nu t'arăţĭ îndată
Cu pornire bucurată,
Şĭ să rîdĭ fără de cale,
Insu'ţĭ de vorbele téle:
Că atuncĭ toţĭ potŭ să'ţĭ ḑică
Că eştĭ prostŭ, şi de nimică.

CAP. V.

Despre podóba hainelorŭ.

Bărbaţiĭ să se gătéscă,
Şi să se 'mpodobéscă,
Este slobodŭ la orĭ cine,
Insă pre câtŭ se cuvine:
Cu podóbă potrivită,
Aşeḑată şi cinstită;
Iar cela ce să găteşte
Maĭ multŭ de câtŭ trebueşte,
Şi celŭ ce se despriveşte,
Să pipăe, să chiteşte,

Ca să s'arate pre sine
Mai galantŭ de câtŭ orĭ cine,
Astŭ-felŭ de om să nu'ţĭ pară
Că va scăpa de ocară:
Ci trebue întru tóte
De a păḑi câtŭ se póte,
Ca din cumpănă vr'o-dată
Cine-va sĕ nu s'abată.

Cuĭ inima îĭ voeşte,
Si sufletulŭ îĭ doreşte,
Nicĭ ca unŭ trăndavŭ să fie
Pentru a sa curăţie,
Nicĭ ĕră să prisoséscă,
De lume să se huléscă,
Aceste să le păḑéscă
Şi să nu le părăséscă;
Şapca 'n capŭ s'o pórte bine,
Şi frumosŭ cum se cuvine,
Să nu fie prea 'ndesată,
Pênĕ la ochĭ apăsată,
Nicĭ la o parte strămbată,
Pe o ureche plecată:

Că suntŭ lucrurĭ necinstite,
Şi de înţelepţĭ osândite.

Brîulŭ iar de a'lŭ descinge,
Ş'alŭ întinde d'alŭ încinge,
Nicĭ odată nu se cade
Àltulŭ de faţă cândŭ şade:
Orĭ brînişorulŭ să'şĭ lege,
Şi între alţĭ să'lŭ deslege,
Orĭ mărginile să şéḑă
Afară, ca să se vaḑă:
Acésta iar să se ştie
Că e mare nebunie.

Vrîndŭ să mergĭ la umblătóre,
Afară, la eşitóre,
Nu o fă cu ḑăbovire
Din vreme cu pregătire,
Ca cândŭ aĭ pune în lucrare,
Vre uă altă trébă mare:
Şi cândŭ te 'ntorcĭ în casă,
De va fi să şeḑĭ la masă,

Aŭ veĭ s'apucĭ vr'o mâncare
Să prînḑeștĭ, să facĭ gustare,
Ia întêiŭ de te spală bine,
Precum se cuvine,
Incâtŭ l'astă trebuinţă
Nimenea să nu te simţă,
Și cu măinile curate
S'apucĭ acele bucate.

Fórte frumosŭ lucru este
D'a se păḑi și aceste:
Ca în tótă diminéţa
Să'ţĭ spelĭ măinile și faţa,
Dar nu cu multă silinţă,
Și cu vre o socotinţă,
Ca să dobândeștĭ frumseţe,
Aŭ vre o altă albeţe;
Ci numaĭ după cădere,
Și rînduiala câtŭ cere,
Iar maĭ multŭ ce prisosește,
Din ceia ce trebuește,
Este faptă nebunéscă,
Și urmare bărbătéscă.

După tréba ce privesce,
Cu cale să socotesce
S'avem bună îngrijire,
L'a hainelorŭ curăţire,
Ca să fie căutate,
Şi pururea cercetate,
Să nu stea înoroite,
Pătate şi prăfuite,
Orĭ de altŭ-ceva umplute,
Şi să fie descusute:
Ci după regula dată,
Pe tótă ḑiua odată
Să fie totŭ scuturate,
Grijite şi măturate.

Cândŭ veĭ să şeḑĭ ia aminte,
Şi te uită maĭ 'nainte,
Ca să nu şeḑĭ fără veste
La locŭ mânjitŭ unde este:
Că cine-va fără paḑă
Unde so'ntâmpla să şaḑă,
E prea fără socotélă,
Ş'afară din rânduială.

Asemenea îngrijesce,
Şi fórte multŭ te feresce,
Să nu porţĭ haina vr'o-dată
De umere spânḍurată:
Şi iar, cândŭ umbli pe cale,
Rădică hainele téle,
Aŭ le strânge la pieptŭ bine,
Şi mergĭ precum se cuvine,
Cu cinste şi cu sfială,
Şi cu bună rânduială.

Iară la 'mbrăcăminte
(La haine) la 'ncălţăminte,
Să nu avem imitare
Celuĭ de câtŭ noĭ maĭ mare,
Ci trebuĭ s'avem urmare
Celorŭ cu noĭ de o stare:
Că câţĭ aŭ o vrednicie,
Orĭ unŭ felŭ de meserie,
Trebuĭ şi haine a'şĭ face,
Ş'asemenea să se'mbrace:
Iar nu chiar cu a lorŭ pungă
De rîsŭ altorŭ să ajungă;

Precum uni din mândrie
Dorindŭ ce nu suntŭ să fie,
Işĭ facŭ haine strălucite
Cu îmblănirĭ preţuite,
Ş'aşa p'alţĭ înfăţitéḑă,
In locului lorŭ să se vaḑă:
Precum facŭ comediaşiĭ,
Actoriĭ, istoriaşiĭ,
Carĭ prin înbrăcăminte
Alţĭ ni s'arată 'nainte.

CAP. VI.

Pentru buna rînduială a umbletuluĭ.

La ómenĭ precum se pare,
E treĭ felurĭ de umblare:
Una este pre curândă,
Pripită şi fluturândă:
Alta e prea moleşită,
Rară şi încetŭ păşită:
Iar într'amândouĕ aceste,
Cea bună de mijocŭ este;

Tu dar te obișnuesce,
Și pe acésta păḑesce,
Depărtându cea cu pripélă,
Ca o fără rânduială,
Cum și cea cu ḑăbovire,
Ca o prea cu lenevire.

Deci și cându te duci pe cale,
Nu'ți tîrî măinile téle,
Ca cându ar fi deșirate,
Și din umeri strămutate,
Să se lege, să jóce
Cându încolo, cându încóce.
Și ochii să'ți fie în drumu'ți,
Nu'i arunca în prejuruți,
Aŭ să'i ardici la ferește,
Să veḑi care și ce este.
Așa și hainele téle
Nu le curăți pe cale,
Nici te uita desŭ pe tine,
Ca să le veḑi de'ți staŭ bine;
Că a'și privi îmbrăcămintea
Pe sine, și'ncălțămintea

Iubeşte acelŭ s'o facă,
Cea fostŭ în stare săracă,
Şi cândŭ din vr'o 'ntâmplare
Ajunge în bună stare:
Că elŭ fiindŭ mai 'nainte
Cu próstă îmbrăcăminte,
Pe urmă 'mbrăcăndŭ frumósă,
De multŭ preţŭ şi luminósă,
Cândŭ se duce la plimbare,
Să priveşte cu mirare,
Să'ndoesce nu să 'ncrede,
Să sperie de ce vede,
Şi va alţi să'lŭ privéscă,
Să'ĭ să'nchine să'lŭ cinstéscă;
Să cade dar celŭ cu minte;
Care înţelege şi simte,
D'aceste să se feréscă,
Să nu le obicinuiască.

Este fără cuviinţă,
Şi prea fără socotinţă
Celor nobilĭ, ca să iasă,
Pe drum afară din casă,

Cu condeiulŭ la ureche
Infiptŭ după moda veche:
Că va ḑice fiă-care
Cu vorbe de defăimare,
Că'ntradinsŭ îlŭ puĭ să şéḑă,
Uniĭ, alţiĭ să te vaḑă.

Cine-va iar cândŭ se pune,
Capulŭ săşi 'lŭ încunune
Cu florĭ, să'lŭ împodobéscă
După moda ţĕrănéscă,
Este faptă defăimată,
Şi trebueşte lăsată,
Ca s'o facă derbedei,
Desfrănaţiĭ şi mişeiĭ.

Aşa şi nu se cuvine,
Pe drum umblândŭ óre-cine,
Batista 'n mână s'o pórte,
Că e urîtŭ lucru fórte:
Ci o pune în sênŭ, însă
Să fie şi frumosŭ strânsă,

Ingrijindŭ cu privighere,
De a nu fi în vedere,
Vr'unŭ colţŭ afară să şaḑă,
Florile să i se vaḑă:
După cum facŭ flăcăiaşiĭ
Ceĭ făloşĭ şi fluşturaşiĭ;
Maĭ alesŭ cândŭ nu'ĭ spălată,
Să nu o scoţĭ nicĭ uă-dată.
Să te ştergĭ în adunare,
Aŭ între altŭ óre-care:
Ci cătŭ 'ţĭ este cu putinţă
Sfiitŭ să'ţĭ facĭ trebuinţa.

Să nu mănâncĭ nicĭ odată,
Cândŭ mergĭ pe drum vr'o bucată,
Că e lucru de ruşine
A te vedea óre-cine;
Dar şi fórte rĕŭ e încă,
Cine-va dacă mănâncă,
Cândŭ nu e vreme de masă,
Macarŭ fie şi în casă:
Că'ĭ aduce vătămare,
Şi stomahuluĭ stricare;

Şi maĭ vîrtosŭ te fereşte,
Că este prea mojiceşte,
Să şedĭ să mănâncĭ la masă,
Cândŭ aĭ alţĭ ómenĭ în casă.

Cândŭ te afli în mersură,
Să nu bagĭ nimicŭ în gură:
Nicĭ vorbi singurŭ în sine,
Ca cândŭ eşti cu óre-cine,
Orĭ să te rîdĭ ca nebuniĭ,
Precum vedem că facŭ uniĭ:
Nicĭ să rîdicĭ pietricele,
Aŭ să daĭ cu băţu în ele:
Nicĭ tropoi la umblare,
Să facĭ sgomotŭ, resunare,
Bătândŭ ca în pisătóre
Pulberea de sub picióre:
Ca aste tóte împreună,
Suntŭ hulite totŭ-d'aună.

Capulŭ iarăşĭ ţine'lŭ bine,
Dreptŭ frumosŭ cum se cuvine,

Nu'lŭ strâmba cândŭ într'o parte,
Şi cândŭ în cea l'altă parte:
Cĭ cum e datŭ din natură,
Ţine'lŭ la a sa mĕsură.
Faţa n'o ţinea mâhnită,
Ingrijată şi mâhnită,
Ci să o aibĭ potrivită,
C'am veselă şi smerită.
Şi mergĭ după cuviinţă,
Cândŭ plecĭ la vr'o trebuinţă,
Nu sta în drum fără trébă,
Şi să cascĭ gura de gébă.

Adunăte totŭ d'aună,
Şi te plimbă împreună,
Cu ómenĭ bunĭ şi cu minte,
Cari se pórtă cu cinste:
Şi te depărtéḑă tare
Să nu aibĭ amestecare,
Cu ómenĭ ce suntŭ din fire,
Cu urîtă nărăvire:
Adică cu desfrînaţiĭ,
Cu craiĭ, cu defăimaţiĭ,

Aŭ cu ceĭ ce portŭ în lume
Ponosluitóre nume:
Că cin' t'o vedea cu dênșiĭ,
Va ḑice că eștĭ dintr'ânșiĭ,
Și după a lorŭ purtare
La ipolipsie te are.

Pe drum dupe întâmplare,
Cândŭ întâlnești vr'unŭ omŭ mare,
Aŭ și pe altŭ óre-cine
Maĭ procopsitŭ de câtŭ tine,
Făĭ ţermonie înainte,
Că îţĭ facĭ chiar ţie cinste:
Și cu poftire 'nţeléptă,
Să'lŭ puĭ să mérgă în dréptă,
Ne trecêndu'ĭ împotrivă,
Nicĭ mergêndŭ de opotrivă,
Ci puţinelŭ maĭ în urmă,
Ca de unŭ piciorŭ de urmă,
Ca cândŭ va vrea să'ţĭ vorbéscă,
Gâtulŭ să nu și'lŭ sucéscă:
Iară cu ceĭ de o stare
Poţĭ merge în rândŭ cu orĭ-care,

Numaĭ s'aibĭ luare aminte,
Să nu le trecĭ înainte.

CAP. VII.

Pentru convorbire cu prietenii.

Cu ómenĭ de cuviinţă
Invĕţaţĭ şi cu ştiinţă,
Nu 'ntrebuinţa cuvinte
Mojicestĭ, şi fără minte:
Aşa nicĭ nu vorbi éră
Cu ómenĭ simpli de ţară,
Cuvinte marĭ şi înalte,
Românite din limbĭ alte:
Că amândouă aceste
Suntŭ fórte ne'nţelepte.

Şi cândŭ vorbeştĭ totŭ-d'aună
Cu orĭ ce om împreună,
Ţine'ţĭ gura 'ndepărtare,
Nu o apropia tare,

Câtŭ suflarea gurii téle
Să mérgă în nările séle:
Şi maĭ vîrtosŭ îngrijeşte,
Şi d'acésta te fereşte,
Cândŭ ştiĭ c'aĭ* mâncatŭ la masă
Cépă, usturoiŭ aŭ prasă,
Ş'alte legumĭ puturóse,
Care fórte greŭ miróse.

Undeva cândŭ se adună
La chefurĭ, la voe bună,
Trebue să se vorbéscă
Care pe om să'lŭ veseléscă,
Iar nu care să'lŭ mâhnéscă,
Şi spre jale să'lŭ pornéscă.
Că în aşa adunare
Vorbele de întristare,
Suntŭ fórte nepotrivite,
D'aceia nu'sŭ primite;
Iar de'ncepe óre-cine,
Intre alţĭ şi între tine,
Să aducă înainte
Intristătóre cuvinte,

Prea înțelepțește este,
De poți să le tai aceste,
Cu unŭ mijlocŭ óre-care,
Să n'aducă supărare,
Și să'ncepĭ alte a spune,
Veselitóre și bune.

Acele ce să viséḑă,
Nu să cade să se créḑă,
Nicĭ la alți să se povestéscă,
Și să li se tâlmăcéscă:
Măcarŭ că suntŭ óre-care,
De se isbândescŭ se pare,
Ce însemneḑŭ maĭ 'nainte
Vr'unŭ lucru bunŭ aŭ vr'o cinste,
Chiar și pe acele iară
Nu le trâmbita în țără
Ci, țile încredințéḑă
La prietenĭ bunĭ, cu paḑă.

Cândŭ veḑĭ pe alți în rea stare,
Și'n nenorocire mare,

Nu'ĭ lua în rîsŭ şi ocară,
Ci de dênşiĭ rĕŭ să'ţĭ pară.
Nicĭ da cuiva cu'ngânfare,
Eroică gratulare,
Şi cu mărețe cuvinte,
Ca cândŭ l'aĭ lua în necinste:
Ci fiĭ la toţĭ totŭ-d'auna
Veselŭ şi cu vorbă bună.

Cândŭ eşĭ la vr'o adunare,
Nu'ţĭ pricinui întristare:
Nicĭ pomeni p'óre care
Cu rîsŭ şi cu defăimare,
Nicĭ să'lŭ laudĭ peste fire,
Cu vîrfŭ şi cu prisosire:
Că lauda cea prea multă,
N'o crede cine-o ascultă.

Cine-va cândŭ se priceşte,
Aŭ de ceva să sfădeşte,
De nu ştiĭ pricina bine,
Curatŭ precum se cuvine,

Nu intra în prigonire,
Spre a cuiva părtinire:
Ci ceva ḑice ascultă
Adunarea cea maĭ multă,
Și după cum eĭ vorŭ spune,
Te pleacă și te supune

Trebue să aibĭ iubire
De fraţĭ și de omenire:
Cândŭ greșaște óre-cine
Către alţĭ, orĭ către tine,
Nu te scula tu îndată,
Să'ncepĭ să'ĭ facĭ judecată
Să'lŭ certĭ, să'ĭ daĭ imputare
Cu vorbe de defăimare:
Ci lasă'lŭ să'ĭ dea certare,
Cine'ĭ va fi luĭ maĭ mare,
Acela care'lŭ hrănește,
S'aŭ cela ce'lŭ stăpînește,
Părîndu'ţĭ rĕŭ d'a sa faptă
Próstă, și ne'nţeléptă.
C'afăcut'o din neștire,
Si fără nicĭ o gândire.

Iarŭ de nu'ĭ veĭ da credinţă,
C'a greşitŭ din neştinţă,
Atuncea iar trebueşte
Să'lŭ mustreḑĭ înţelepţeşte:
Nu cândŭ vorŭ fi alţĭ de faţă,
Ci deosebĭ dăĭ povaţă,
Cu blândeţe dojenindulŭ,
Zicêndu'ĭ şi sfătuindu'lŭ,
C'altă dată să păzéscă
Fórte, să numaĭ greşéscă;
Si pentru buna ta faptă,
Dela Dumneḑeŭ aştéptă
Să'ţĭ trămiţă răsplătire,
Viéţă cu norocire.

Cusururile din fire,
S'aŭ óre-care slutire,
N'o privi c'undelungare,
Nicĭ să facĭ de ea 'ntrebare,
Că din ce vreme uă are,
S'aŭ din care întâmplare:

Pentru că aşia cuvinte
Suntŭ cu totulŭ fără minte.

In ţiscaiva limbĭ străine,
Care tu nu le ştiĭ bine,
Să nu vorbeştĭ te fereşte,
Că este prea nebuneşte:
Fără numaĭ cândŭ lipseşte,
Si nevoia te sileşte
Să vorbeştĭ de vr'o pricină
In altă limbă străină,
Unde nu ştiŭ să vorbéscă
In limba ta cea firească,
Atuncĭ neavěndŭ ce face
Vorbeşte cum poţĭ în pace:
Iară cu alţĭ totŭ-d'auna
Vorbeşte în limba comună,
Care să obicinueşte,
Si de obşte se vorbeşte:
Insă şi acésta iară
N'o vorbi ca ceĭ de ţéră,
Respunḑàndŭ cuvinte gróse,
Urîte şi mojicóse:

Ci cum vorbescŭ literaţiĭ,
Nobiliĭ şi învĕţaţiĭ.
Şi iarăşĭ nu vorbi multe,
Ci puţintele şi scurte:
Şi acele câtŭ se póte
Să fie înţelepte tóte,
Precum Antifon grăeşte,
Şi ḑicêndŭ te sfătueşte:
Să aibĭ pururea cuvinte
Frumóse, dulcĭ şi cuminte,
Nu vorbi în gură ce'ţĭ vine,
Pênĕ nu te gândeştĭ bine,
Ca să nu'ţĭ scape vr'odată
Vr'o vorbă neregulată,
Aŭ urîtă, ruşinósă,
Şi deşértă flecărósă:
Că cine nu se gândeşte
La cuvêntulŭ celŭ vorbesce,
Acelŭ târḑiŭ saŭ în grabă
Stăndŭ se va căi de gébă:
Că limbile ne'nfrânate
Aŭ pedepsĭ nenumĕrate.

Cândŭ vorbescĭ iar óre-unde,
Şi veĭ sta de a respunde,
Nu vorbi vorbe 'ncurcate,
Ne'nţelese întunecate,
Ş'atâtŭ primite să fie,
Câtŭ lipite să se ţie,
Dândŭ drumulŭ guri 'naintea,
Să'ţĭ întrécă limba mintea,
Că acestea fiă-care
Le uraşte fórte tare,
Ca unele ce nu'sŭ bune,
După cum şi Platon spune,
Zicêndŭ: că'sŭ negînditóre,
Şi próste cuvîntătóre;
Nicĭ iar vorbi vorbe late,
Rare, rupte şi'ngănate,
Incâtŭ să dea supărare
Celorŭ ce staŭ l'ascultare,
Vorba ta cea înoptată,
Tîrdie şi rumegată.

Cândŭ iar cine-va vorbeşte,
Şi puţinelŭ se opreşte

Vrîndŭ nasulŭ să'şĭ curăţéscă,
Orĭ să scuipe să tuşéscă,
Nu apuca tu 'naintę
Lăsatele luĭ cuvinte:
Orĭ să te arăţĭ îndată
Cu altă poveste gată,
Tăindu'ĭ neomeneşte
Aceia ce elŭ vorbeşte,
Ci aştéptă 'ngădueşte
Pênh de totŭ isprăveşte:
Iar cândŭ cela ce vorbeşte
Veĭ vedea că osteneşte,
Atuncĭ cum s'obicinueşte
Cereţĭ voe şi vorbeşte.

Cândŭ găseştĭ la întîlnire
Pe cine-va în convorbire,
Nu le face întrebare
Despre a lorŭ cuvĕntare:
Ca acésta întrebare,
Este cu 'ncuviinţare
S'o facă stăpînitorĭĭ,
Boerĭĭ şi'nvĕţătorĭĭ,

Iar tu încă trebueşte
Să'ĭ pofteştĭ cucerniceşte,
Ca să nu se ḑăticnéscă,
Ci vorba să'şĭ isprăvéscă:
Maĭ vîrtosŭ cândŭ pricepĭ bine,
Că vorba c'o aŭ în sine,
O tacŭ pentr'ata venire,
Vrîndŭ să'ţĭ facă priimire;
Iară vre un om cândŭ vine
Maĭ de cinste de câtŭ tine,
Şi va face întrebare
De avuta cuvêntare,
Trebuĭ să faeĭ repetire,
Pentru a sa mulţămire
Şi să'ĭ povesteştĭ din tóte
Fórte pe scurtŭ câtŭ se póte,
Ş'apoĭ începĭ maĭ departe,
Ca să spuĭ şi cele-l'alte.

Vrednică e de rîsŭ mare,
Acea urîtă mişcare,
Cândŭ vorbeştĭ cu óre-cine,
Vrîndŭ ca săĭ arăţĭ maĭ bine,

Să'ţĭ porneştĭ mâinile téle
Atâtŭ afară din cale,
Purtânduse în totŭ locului,
Frîngîndu'ţĭ trupulŭ, mijloculŭ
Şi să strîmbĭ din ochĭ, din gură,
Orĭ să facĭ altă figură,
Care pe om să'lŭ pornéscă
Rîsulŭ, fără să voiască.

Neplăcutŭ e fórte tare,
Cândŭ vorbeştĭ în adunare,
Să'ţĭ ţiĭ măinile încleştate
La genunchĭ, aŭ după spate,
Că acéstă 'nfăţişare
Dă semnŭ de om cu rangŭ mare,
Care la fieşte cine
Nicĭ decum nu se cuvine:
Ci fie'ţĭ mâinile puse
La brîŭ orĭ la peptŭ aduse,
Cândŭ staĭ cu ceĭ maĭ de cinste
În răspunsurĭ şi'n cuvinte;
C'astă stare totŭ-d'aună,
Pentru ceĭ micĭ este bună.

Ş'acésta nu se cuvine,
Cândŭ vorbeştĭ cu óre-cine,
Să'ţĭ ţiĭ bastonulŭ la buţe,
Vorba'ţĭ să nu se auţe:
Orĭ din rea 'nvĕţătură,
Să puĭ căciula la gură,
Ca vorba'ţĭ ce'o ţicĭ să iasă
Urîtă, şi ne'nţelésă.

Cândŭ şedĭ éră cu óre-cine,
Stăĭ cu piciórele bine,
Nu le ţinea 'ncruţişate,
Ş'unulŭ p'altŭ încălicate:
C'acésta dă arătare,
Că 'ĭ ţiĭ în micşorare,
Pre ceia ce staŭ cu tine,
Şi cu necinste le vine:
Maĭ vîrtosŭ ş'acéstă 'nvaţă
Ca cândŭ vorbescĭ de vr'o faţă,
Să n'arăţĭ spre acea parte
Cu degetulŭ, orĭ cu alte.

Cândŭ staŭ doĭ în convorbire
Undeva în osebire,
Şi aĭ cu vr'unulŭ trébă,
Ca să spuĭ ceva în grabă,
Nu pripi în acea minută,
Să rupĭ vorba cea avută:
Ci c'unŭ mijlocŭ óre-care
Ticnitŭ, fără turburare,
Făĭ semnŭ aŭ mişcălŭ de haină
Cum c'aĭ avea cu elŭ taină:
Şi'n acelŭ minutŭ cândŭ vine,
Nu'lŭ ţinea multŭ lêngă tine,
Ci vorbeşteĭ despre tóte
C'un scurtŭ cuvîntŭ câtŭ se póte:
Pentru că'n aşa 'ntâmplare,
Vorba lungă locŭ nu are;
Iar tainică de nu este
Acea pricină, orĭ veste,
Vorbesce'o în aretare,
Fără să daĭ stupărare,
In limba cea legiuită,
Şi'n cea de obşte vorbită:

Pentru ca, nu se cuvine
A vorbi în limbi străine,
Nici la urechi a să pune,
Şi'n şopte ceva a spune:
Că acestea 'n adunare
Suntŭ nesuferite tare,
Iar de nue acea trébă
De vr'o prea mare grabă,
Inţelepţeşte veĭ face
Să'lŭ laşĭ atuncea în pace,
Şi să'ĭ vorbeştĭ altă dată,
In vreme îndemînată.

Celŭ ce nu va vr'o trébă
S'o isprăvéscă în grabă,
Orĭ vr'o cerere să facă,
Şi vorba'ĭ să nu se trĕcă,
Totŭ-d'auna să păţéscă,
Fără timpŭ să se'ntălnéscă:
Şi atuncĭ cu bună sémă
Să ştie să nu se témă,
Că va isprăvi vr'o trébă,
Ci va merge totŭ de geabă:

Ba şi prietenĭ de'lŭ are,
Póte prin astă urmare,
Spre dênsulŭ să'lŭ năcăjéscă,
Şi să'lŭ facă să'lŭ urască.

Cândŭ undeva să vorbęsce
De vr'unŭ omŭ, şi să slăvesce
De duhulŭ care îlŭ are,
Orĭ de vr'o ştiinţă mare,
Te fereşte, ia aminte
Să nu aducĭ înainte
Cu dânsu în asemănarę,
Pe altŭ obraḑŭ óre-care:
Orĭ să'lŭ scaḑĭ cu micşorare,
Dândŭ altuia înălţare:
C'acéstă asemănare
Potrivirea de nu'şĭ are,
Aducĭ supărare multă
Celorŭ ce te ascultă:
Făcându'ĭ să te urască,
Şi pismaşĭ să te numéscă.

Cândŭ spuĭ iar în adunare
Despre vre-o întâmplare,
Saŭ vr'o vorbă osebită
Dela altulŭ auḑită,
Nu spune d'und'aĭ aflat'o,
Aŭ cine ţ'a cuvêntato:
Fără numaĭ de ştiĭ bine,
Că celuĭ ce stă cu tine,
Cu plăcere o să'ĭ fie,
De il ve'ĭ spune să'lŭ ştie,
Şi n'o să'lŭ ḑăvistuiască,
Aŭ ceva să'lŭ pismuiască.

Taina cea prietenéscă
Trebue să se păḑéscă
Totŭ-d'auna cu credinţă,
Şi cu mare ş̧ocotinţă:
Ayînduo 'n pieptŭ păstrată,
Şi'n inimă 'ngropată;
Că păḑindŭ taina neştine,
Ascunsă bine în sine,
Maĭ cinstitŭ lucru din tóte
Altŭ nimicŭ nu se maĭ póte;

Din potrivă nu e éră
Altŭ maĭ vrednicŭ de ocară',
Dd câtŭ acelŭ ce nu ţine
Taina ascunsă în sine,
Ci cum o aude 'ndată
Merge ş'altorŭ o arată.

De lucrurĭ micĭ bagatele
A vorbi lungŭ pentru ele,
Câtŭ s'aducă supărare
Celorŭ ce staŭ l'ascuitare,
Este cu nepotrivire,
Şi prea fără de gândire:
Maĭ vârtosŭ cândŭ cunoştĭ bine,
Că se scârbeşte de tine
Denceput'ata vorbire,
Taeo dĭn povestire:
Aŭ o sfîrşaşteo maĭ tare,
Zicênd'o cu prescurtare.

Cândŭ veĭ da făgăduinţă
Pentru vr'un ce din voinţă,

Trebuĭ fără prelungire
Să'ĭ facĭ acea împlinire:
Că vorba cea cuvîntată,
Lucru făcênduse îndată,
Arată o vrednicie
In a sa statornicie;
Căcĭ făgăduința dată
E datorie curată,
Și trebue să se plătéscă
Fără să se prelungéscă

Cândŭ vorbesce óre-cine
Maĭ de cinste de câtŭ tine,
Ședĭ ș'ascultă în tăcere,
Nu râde de vr'o părere:
Nicĭ t'apuca de șoptire
Să staĭ cu alțĭ în vorbire,
Ca să nu îșĭ dăticnéscă
Ceia ce vrea să vorbéscă:
Nicĭ rĕspunde în cuvĕntare,
Pênĕ nu'țĭ face întrebare.

Undeva, din întâmplare,
Cândŭ intri în disputare,
Nu căuta 'ncuvîntare
Să învingĭ pe fieştĭ care:
Aŭ să veĭ că, totŭ la tine
Să asculte fieştĭ cine,
Şi vorba'ţĭ să se audă,
Altulŭ să numaĭ respundă:
Ci fiiĭ cu îngăduială
La toţĭ după rânduială;
Şi cu ómenĭ ce'sŭ din fire
Iubitorĭ de gîlcevire,
Nu te'nfige în vorbire,
Nicĭ le sta cu'npotrivire,
Ci lasă'i după plăcere,
Şi tu rămâĭ în tăcere:
Ştiindŭ cum că, óre-cine
A se birui pre sine,
Este prea înţelepţeşte,
Şi om cinstitŭ să numeşte.

Daca undeva neştine
Te va atinge pre tine,

Zicêndu'ţĭ vorbe urîte,
Şi porecle ocărîte,
Nu'ĭ respunde cu'ntristare
Aŭ cu vre o supărare:
Ci 'n glumă le socoteşte
Şi voiosŭ le priimeşte
Prefăcêndute cu firea
Că nu'ĭ bagĭ sémă vorbirea,
Aŭ ca cândŭ de locŭ nu'ţĭ pasă
Cu cele ce te apasă;
Iar alţiĭ de te'ndemnéḑă,
Şi îţĭ ḑicŭ, îţĭ imputéḑă,
Să nu'ĭ suferĭ într'atâta
Vorba luĭ cea ocărîta:
Atuncĭ tu adu'ţĭ aminte
De 'nţeleptele cuvinte,
Care le-a ḑisŭ cu blândeţe
Diogen, la nişte feţe;
Că păstŭ om cu fire bună
Iŭ supără totŭ-d'aună
P'acea vreme óre-care,
Cu vorbe fórte flecare

Alţiĭ ce îlŭ iubea tare
Lĭ ḑicea, şi'ĭ da 'ndemnare
Ca să'şĭ facă răsplătire,
Pentru acea necinstire:
Atuncĭ elŭ gândindŭ în sine,
Le respunse ḑicêndŭ: bine,
D'ar da vr'unŭ măgarŭ în mine,
Zice 'mĭ veţĭ că se cuvine?
S'ardicŭ piciorulŭ ca dânsulŭ,
Că să daŭ şi eŭ întrânsulŭ.

Daca un ce nu'lŭ ştiĭ bine
Să'lŭ spuĭ precum se cuvine,
Nu'lŭ începe nicĭ odată
Să'lŭ spuĭ cu vórbă 'ncurcată,
Adică: în multe rândurĭ
Să staĭ, să te puĭ pe gândurĭ,
Să ḑicĭ, îmĭ eşi din minte,
Că îlŭ ştiam maĭ 'nainte:
Că aşa vorbe 'ncurcate
Suntŭ minciunĭ învederate.

Cândŭ 'vorbescŭ în adunare
Despre vre o întâmplare,
Ascultă ia sémă bine,
Să'nţelegĭ cum se cuvine:
Că e prea cu supărare
Să facĭ adesea 'ntrebare,
Cum, ce ḑiseşĭ maĭ 'nainte,
Mă rogŭ ia adumĭ aminte?
Maĭ spune încă odată,
Că'mĭ era gândulŭ la altă:
Că aceste sîntŭ nebune,
Şi fără de 'nţelepciune,
Precum şi Girax grăeşte
Prea fórte înţelepţesce;
Celŭ cu mintea ne'nţeléptă
Tocma'n urmă se deştéptă,
Şi atuncĭ face întrebare,
Ce vê era vorba óre?

Cine-va cândŭ povesteşte
Aŭ ceva istoriseşte,
Nu'ĭ tăia vorba avută,
Chiar de ţ'ar fi şi şfiută:

Şi de nu o spune bine
Intocma cum se cuvine,
Trebuĭ să staĭ în tăcere,
După cum regula cere:
Că e prea ne'nţelepţeşte
Să'ĭ facĭ vr'unŭ semnŭ când vorbeşte,
Clătindŭ din capŭ crĭ din gene,
Şi să ardicĭ din sprâncene,
Orĭ în altŭ chipŭ cu ḑîmbire
Sa'ţĭ baţĭ jocŭ d'a sa vorbire.

Este prea barbariceşte,
Şi cu totulŭ mojiceşte,
Cândŭ vorbesce óre-cine
Să'ĭ rupĭ vorba ca ruşine,
Şi să ḑicĭ: astă poveste
Nu e aşa, ş'aşa este:
N'o ştiĭ bine, aĭ greşit'o,
Eŭ altŭ-felŭ am auḑit'o.

Iar çândŭ staĭ tu în cuvĕntare,
Nu striga în gură mare,

Precum spun predicătorii,
Și ca în târgŭ publicătorii
Nicĭ vorbi iar numa'n buḑe,
Incâtŭ se nu se auḑe,
Scoțindŭ cuvîntulŭ din gură
Móle, cu leșinătură:
C'aceste daŭ supărare,
Celorŭ ce staŭ l'ascultare.

Limba în tinerețe,
Dacă n'aŭ umblatŭ să'nveţ̦e,
Și'n școlĭ să se pedepséscă,
Limba ca s'o ș'o ciopléscă:
Nicĭ uă-dată să nu'ĭ vie
In capŭ vre o fantasie,
Și să cerce să s'arate
Cu cuvinte delicate:
Ci câtŭ îĭ este putință
Să'șĭ ascunḑă neștiința,
Acoperindŭ cu ferélă
A limbiĭ sale greșélă.

Cândŭ mergĭ cu altulŭ pe cale,
Fiĭ în simţirile téle,
In cuvinte aŭ în tainĕ
Nu'lŭ totŭ trăgea desŭ de hainĕ,
Ca cum l'aĭ ţinea 'nḑăbale,
S'asculte vorbele tale:
Nicĭ te vîrî 'n elŭ cu totulŭ,
Câtŭ să'lŭ îmboldeştĭ cu cotulŭ.
Nu'ntrebuinţa 'n cuvinte
Procuvîntărĭ înainte,
Şi'nceputurĭ prelungite,
Marĭ, şi late nesfîrşite:
C'acésta se potrivesce
Cu acela, ce voeşte
Să se arate cuminte,
Şiritorŭ, mare 'ncuvinte:
Făcêndŭ întêiŭ rugăciune,
Şi cerăndu'şĭ ertăciune
Cu vorbe de micşorare,
Că nu'ĭ vrednicŭ şi în stare
Acésta s'o povestéscă,
Precum o să trebuiască;

Ci tu d'aste te fereşte
Şi ce veĭ acea vorbesce
Fără de procuvăntare,
Frumosŭ şi cu prescurtare,
Ţiindŭ şirulŭ vorbeĭ bine,
Şi curatŭ cum se cuvine:
N'adăoga dela tine
Alte cuvinte, streine,
Nicĭ te'ntórce înc'o-dată
La vorba cea cuvĕntată.

CAP. VIII.

Pentru câte se cuvin a se păḑi la masa.

Cândŭ vine timpulŭ mâncărilĭ,
A prănḑuluĭ ş'a cinărilĭ,
Pururea să'ţĭ fie în minte
Să'ţĭ spelĭ măinile 'nainte.
Apoĭ viindŭ lêngă masă,
De va fi preotŭ în casă

Să dea bine-cuvĕntare
Celorŭ ce suntŭ spre mĕncare,
Incepĭ şi tu de citesce
Şi'ĭ ajută creştineşte;
Iară preotŭ de nu este,
Tu singurŭ le fă aceste:
Descoperiţĭ capulŭ bine,
Scolĭ stăĭ dreptŭ cum se-cuvine
Strîngeţĭ mĕinile l'aşéḑă,
Şi la peptŭ le'ncrucişéḑă,
Ş'aşa cu cucernicie
Zi, *Tatălŭ nostru* . . . . cum scrie;
Apoĭ după rugăciune
Făcêndu'ţĭ închinăciune,
Şeḑĭ la masă cum se şade,
Şi mĕnâncă cum se cade,
Păḑindŭ regulile date,
Care'sŭ maĭ josŭ însemnate.

Orĭ unde ş'orĭ în ce casă
Cândŭ şeḑĭ şi mĕnâncĭ la masă;
Maĭ 'nainte de cătŭ tóte
Te fereşte cătŭ se póte,

Să nu te scarpinĭ vr'o dată,
Că e faptă defăimată.
Nicĭ îndeşertŭ, fără trébă
Să tuşeştĭ, să scuipĭ de geabă,
Şi să'ţĭ ştergĭ, să'ţĭ sufli nasulŭ
Fără lipsă, în totŭ césulŭ:
Iară dacă din aceste
Vreună prea te sileşte,
Fă-o cu sfială mare,
Şi fără de răsunare
Intorcêndute într'o parte,
Cum am ḑisŭ şi'n altă parte.

Asemenea te păḑeşte
Să nu mănâncĭ lăcomeşte,
Pripitŭ aŭ cu grabă mare,
Ca cândŭ nu aĭ săturare.
Pâinea carea'ţĭ va fi dată
N'o sfărîma nicĭ odată,
Ciupind'o aŭ rupând'o,
Şi cu măinile frîngênd'o:
Ci cu cuţitulŭ totŭ-d'auna
Taeo cu cinste bună,

Fără cândŭ e móle tare,
Aŭ caldă din întâmplare:
Şi atuncĭ iar ia aminte,
Şi te uită maĭ 'nainte,
Dacă ceĭ ce ospătéḑă
Cuţitŭ nu'ntrebuinţéḑă,
Fă şi tu deopotrivă,
Ne urmândule împotrivă.

Cândŭ mănâncĭ păzeşte bine
Să şeḑĭ precum se cuvine,
Nu'ţĭ pune pe masă cotulŭ,
Nicĭ te răḑima cu totulŭ,
Şi nu'ţĭ umplea gura tare,
Indesând'o cu mâncare,
Să'ţĭ stea bucile umflate,
Şi buḑele destrămate,
Câtŭ de'ţĭ va vorbi neştine
Să nu'ĭ poţĭ respunde bine.
Nicĭ muia în vinŭ bucătură,
S'apoĭ să o bagĭ în gură:
C'acésta nu se cuvine
Să o facă fieştĭ cine.

De câtŭ ceĭ marĭ aŭ stăpîniĭ,
Bolnaviĭ, cum şi bătrâniĭ:
Lor este slobodŭ a face,
Cum vor vrea şi cum le place.

La masă, în adunare
Şedându cu alţĭ la mâncare,
Nu t'arăta nicĭ uă-dată
Că nu'ţĭ place vr'o bucată:
Orĭ băuturĭ ce vorŭ pune
Gustându se ḑicĭ că nu'sŭ bune:
Nicĭ să laudĭ vr'o bucată,
S'o facĭ bună, minunată:
Orĭ vinulŭ te mulţămesce,
Şi'ţĭ place, te veseleşte:
Ci de'ţĭ place orĭ nu'ţĭ place,
Tacĭ şi mănâncă în pace,
Pentru că nu să cuvine
Să ḑicĭ de rĕŭ, orĭ de bine;
Fără numaĭ óre-care
De'ţĭ va face întrebare,
Atuncea înţelepţeşte,
Frumosŭ, cinsitŭ ş'omeneşte

Spuneĭ, arată'ţĭ părerea,
Cum 'ţe gustulŭ şi plăcerea.

Nesuferitŭ este tare,
Şi fórte cu supărare,
Cândŭ cineva 'nglum'apucă
Să céră să'ĭ maĭ aducă
Bucătură orĭ mâncare,
Fără de astîmpărare:
C'acéstă obrăsnicie,
Este mare nebunie.

Sare dacă'ţĭ trebueşte,
Nu lua din ea cu deşte,
Că cu acéstă urmare
Arăţĭ prea prostie mare:
Ci maĭ întêiŭ se cuvine
Să'ţĭ ştergĭ cuţítŭ bine,
P'o cójă de pâine mică,
(De nu este şerveţică),
S'aşa iaţĭ cu dânsulŭ sare
Orĭ piperŭ după 'ntâmplare:

Iar nu în altŭ chipŭ prosteşte,
Scîrbosŭ cum nu trebueşte
Să'mfigĭ în pâine cuţitulŭ,
Şi să'ĭ curăţeştĭ mânjitulŭ:
C'adncĭ cu acéstă greaţă
Celorŭ ce'sŭ la masă ţaţă.

Iar cândŭ facĭ în a ta casă
Altorŭ ómenĭ prânzŭ aŭ masă
Şi veĭ să'mpărţeştĭ mâncare
Pe taler la fieştĭ care,
Alege şi lor le pune
Părţile cele maĭ bune.
Iar de eştĭ şoftitŭ la masă
Undeva îu altă casă
Nu grăbi să'ntinzĭ îndată
Mâna, în yr'o bucată,
Ci aştéptă, îngăduesce
Să'ţĭ dea celŭ ce împărţesce
Fără décă te 'ndemnézĭ
Cela ce te ospătézĭ,
Şi rugăciune 'ţĭ face
Ca să eĭ singurŭ ce'ţĭ place.

Urîtŭ lucru este incă,
Oare cine cândŭ mănâncă,
Gura, bucile să'şĭ umfle,
Şi în lingură să sufle:
De aceia ia aminte,
D'ofi mâncare ferbinte
Stăĭ puţintelŭ, ḑăboveşte
Ceva pênĕ să răceşte,
Şi să se facă în stare
Potrivită de mâncare.
Iar de e supă aŭ ḑémă,
Ş'o fi caldă fără sémă,
Mesticăo ceva în talerŭ
Cu lingura să ia aerŭ
Puţinelŭ după mĕsură,
Çâtŭ s'oducĭ slobodŭ la gură.

Este fără cuviinţă,
Şi prea fără socotinţă,
Să rîdicĭ la gură vasulŭ,
Şi să sorbĭ să veḑĭ rămasulŭ:
Ci pofta ţ'o împlineşte
Cu lingura, omeneşte.

Nicĭ du la nasŭ vr'o mâncare,
Ca să cercĭ ce mirosŭ are:
Şi de s'ontâmpla vr'odată
Să miroseştĭ vr'o bucată,
Este fórte fără minte
S'o puĭ altorŭ înainte.

După ce'ntinḑĭ bucătura,
Şi muştĭ dintr'ânsa cu gura,
Nu o întórce s'ontingĭ iară,
Ca mojiciĭ dela ţéră:
Ci îţĭ fă îmbucătură
Maĭ mică, să'ucapă 'n gură,
Ca să o rumegĭ subţire,
Şi s'onghiţĭ cu lesnire.

S'acésta este ruşine:
Mâncăndŭ póme s'aŭ măsline
S'aruncĭ sâmburiĭ pîn casă,
Aŭ să'ĭ ascunḑĭ pe sub masă,
Orĭ ósele din bucate
Să le puĭ împrăştiate:

Ci în talerŭ le adună
Cu o rânduială bună.

De ve'ĭ gusta vr'o mâncare,
Şi la gustŭ nu ţi se pare,
Findŭ acră orĭ amară,
Şi veĭ să o scuipĭ afară,
Făo într'ascunsŭ cu paḑă,
Cineva să nu te vaḑă:
Apucând'o 'nţelepţeşte
Să o scoţĭ cu doĕ deşte,
Câtŭ l'acéstă trebuinţă
Nimenea să nu te simţă.
Iar de eĭ vr'o băutură,
Aŭ ceva ḑemosŭ în gură,
Carea n'o suferĭ, nu'ţĭ place,
Totŭ asemenea veĭ face:
Intorcândute 'ntr'o parte,
Din masă ceva departe,
Ş'aşa din gură o scóte,
Ascunsŭ, feritŭ câtŭ se póte,
Să nu pricinueştĭ .gréţă
Celora ce staŭ de faţă.

Sîmburiĭ de póme iară
Nu'ĭ scuipa din gur'afară,
Să caḑă de susŭ, din aerŭ,
Ci cu mâna'ĭ pune 'n talerŭ.
Prostŭ lucru e, óre cine
Cuţitulŭ în mână cândŭ ţine
In tótă vremea la masă,
Şi din mână josŭ nu'lŭ lasă:
Ci'npunge cu elŭ în tóte,
Aŭ din vasŭ bucate scóte,
Şi le aduce la gură,
Din urîtă învăţătura.

Cândŭ mănâncĭ aŭ beĭ la masă,
Nu'ţĭ suci ochĭ prin casă,
Uĭtându-te cândŭ la unĭĭ
Şi cândŭ la alţiĭ, ca nebunĭĭ,
Ca cândŭ aĭ de ómenĭ fricŭ,
Cumva ceva să nu'ţĭ ḑicŭ.

Esfe prea fără de minte,
Cu şervetulŭ dinainte

Să'ţĭ ştergĭ sudórea şi nasulŭ,
Cum şi măinile, orĭ vasulŭ.
Muşcândŭ din ceva cu gura
Orĭ veĭ gusta băutura,
N'o da altorŭ înainte,
Că nu e lucru de cinste.

Degetele nu le linge,
Ci câtŭ poţĭ nu le atinge
Să le mînjeştĭ de bucate,
Ca să fie totŭ curate:
De aceia's rînduite
Linguri, furcuţe, cuţite,
Ca să'ţĭ fie în locŭ de deşte
S'apucĭ orĭ ce'ţĭ trebueşte.

Ia aminte şi păḑeşte
Să nu mănâncĭ mojiceşte:
Cândŭ mestecĭ îmbucătura
Nu pocni plesnindŭ cu gura,
Nicĭ scârţăi din măsele,
Că suntŭ lucrurĭ fórte rele.

Când beĭ nu sugea din buze,
Să răsunĭ să se auḑe:
Nicĭ înghiţi lăcomeşte
Să'nghiorţăĭ dobitoceşte:
Ci băutura să'ţĭ fie
Frumósă, cu omenie.

Să nu roḑĭ vr'odată óse,
Că suntŭ lucrurĭ mojicóse:
Orĭ să le spargĭ în mâsele
Să súgĭ măduva din ele:
Nicĭ alte precum: alune,
Migdale, sâmburĭ de prune.
Nicĭ s'apucĭ să rupĭ cu gura
Din păine îmbucătura:
C'aste tóte împreună
Suntŭ hulite totŭ-d'aună.

Cu ochiĭ nu te abate
Imprejurŭ, l'alte bucate
Care'sŭ la masă aduse,
Şi'naintea altorŭ puse.

Este fórte fără minte,
Dela alţĭ pe dinainte
Să răpeştĭ, să eĭ mâncare,
Fără nicĭ o ruşinare:
Orĭ din póme ce vor pune
Să alegĭ cele maĭ bune.
Ci gustu'ţĭ îndestuléḑă,
Cu cele ce să'ntâmpléḑă
In partea cea despre tine,
C'aşa e cinstitŭ şi bine.

Cândŭ tornĭ în păharŭ, păḑeşte
Să nu'lŭ umpli lăcomeşte,
Ci puţinelŭ golŭ îlŭ lasă
Ca să nu curgă pe masă.

Cândŭ aĭ mâncare în gură,
Să nu cerĭ de băutură:
Nicĭ să'nceţĭ de vr'o pricină
Să vorbeştĭ cu gura plină.
Cândŭ veḑĭ că bea celŭ maĭ mare,
Stăĭ atuncĭ din cuvĕntare,

Nicĭ mânca din-vr'o bucată,
Nicĭ bea cu elŭ de odată.

Fórte greţosŭ lucru vine,
Cândŭ va să bea vin neştine
Intêiŭ puţinŭ să sorbéscă,
Să stea gura să'şĭ clătéscă,
Dup'aceia să'lŭ înghiţă,
Apoĭ să bea rămăşiţa;
D'aceia tu îngrijeşte
De bea precum trebueşte,
Nicĭ iute cu grabă mare,
Nicĭ încetŭ aŭ móle tare,
Ş'una ş'alta părâseşte,
Potriva obicinueşte.

Totŭ-d'auna îngrijeşte,
Şi cândŭ veĭ să beĭ păţeşte
Să te ştergĭântêiŭ la gură,
Cum şi după băutură,
Cu şervetu'ţĭ dinainte,
Precum facŭ toţĭ ceĭ cu minte.

Şi iar după băutură
Luându paharulu din gură,
Nu făcea lungă suflare,
Ca după uă muncă mare.

Şi nu bea din pahar vinulu
Cu prerumperi cu odinulu,
La gură desu desu puindulu
Şi câte puţinu sorbindulu.

La masă în timpulu mâncării
Şi de faţă adunării,
E impotriva cuviinţii
Să stai şi să'ţi cureţi dinţii,
Cu cuţitulu ori cu deştulu,
Ori să ţi'i ştergi cu şervetulu:
Ci acéstă trebuinţă
Fă-o după cuviinţă
Cu ştiucatulu cum e dată,
Au cu vr'o pană tăiată:
Insă iar şi cu aceste
Slobodu şi ertatu îţi este,

De vedĭ făcêndŭ óre cine,
Iar de nu, nu să cuvine.

Şi acésta nicĭ dată
Nu e faptă lăudată,
Să daĭ cuiva îndemnare,
Şi să'lŭ sileştĭ la mâncare:
Căcĭ cu multa ta poftire,
Şi'ndemnarea peste fire,
Îĭ eĭ corajulŭ ce'lŭ are,
Şi voea spre desfătare.

De pofteştĭ tu băutură
Maĭ multă peste mĕsurĕ,
Nu da altora îndemnare,
Nicĭ sili pe óre-care
Să bea fără de plăcere,
Şi inima câtŭ nu'ĭ cere.

De te va'ndemna pe tine
Dintre mesenĭ óre cine,
Să beĭ multŭ câtŭ nu'ţĭ place,
Şi prea multă silă'ţĭ face:

Cu dragoste şi cu cinste,
Şi cu plăcute cuvinte
Spuneĭ că nu'ţĭ este bine,
Saŭ de dănsulŭ greŭ îţĭ vine:
Iar vrandŭ dupe cuviinţă
Să nu'ĭ stricĭ a sa voinţă,
Ia păharulŭ dela dănsulŭ
Şi bea puţinelŭ dintr'ânsulŭ,
Şi iară cu plecăciune
Dîndulŭ cereţĭ ertăciune.

Depărtéḑă dela tine
Acelŭ năravŭ de ruşine,
Ş'acea faptă mojicéscă,
Urîtă şi nebunéscă,
Care o facu l'ạdunare,
De silescŭ pe fiă-care
Să bea de rândŭ micŭ şi mare,
Cu scurgere pe păhare:
Şi de n'o vrea óre-cine
Să scurgă paharulŭ bine,
Iaŭ şi vîrsŭ vinulŭ dintr'ânsulŭ
De'ĭ umplu haina pe dênsulŭ:

Ş'asta adică urmare
O facŭ ca din amorŭ mare,
Şi ca din prietenie,
Vrîndŭ se facă veselie.

Indată după mâncare
Nu te duce la culcare,
Ci cândŭ te scolĭ dela masă
Umblă puţinelŭ prin casă,
Orĭ eşĭ prin curte afară,
De este vreme de vară:
Pentru c'acéstă mişcare
Îţĭ aduce folosŭ mare.

Şi fă'ţĭ pentru totŭ d'aunaă
La masă dietă bună,
Nu te'ndopa cu demâncare,
Nicĭ bea pênĕ le 'mbătare,
Câtŭ se te 'ngreuedĭ tare
Se remâĭ în nemişcare:
Ci mâncarea, băutura
Se nu'ţĭ întrécă măsura,

Ca să poţi şi după masă
Să miscĭ să umbli prin casă,
Şi să'ţĭ cauţĭ c'uşurinţă
Avut'ata trebuinţă:
Iar cea multă îmbuibare
In bere şi în mâncare,
Lasă să o săvîrşéscă
Şi se o obicinuiască
Lacomiĭ, multŭ mâncătoriĭ,
De pântece închinătoriĭ,
Cari 'ntralorŭ veţuire
Să tărăscŭ fără simţire;
Tu însă d'astă urmare
Te fereşte fórte tare,
Şi îţĭ pórtă totŭ-d'aună
Tóte cu măsură bună,
Cum îţĭ iubeştĭ folosinţa,
Lucrulŭ tĕŭ ţi trebuinţa,
Aşa să'ţĭ facĭ regulare
In bere şi în mâncare.
Şi'n vasŭ maĭ lasă bucate,
Nu le mătura pe tóte,

Incâtŭ în mâinĭ apucândulŭ
Să'lŭ spelĭ cu pâine ştergândulŭ.

La masă vorbele ţale
Să fie tóte pe cale,
Şi la vremĭ cuviincióse,
Regulate, priicióse,
Iar nu fleacurĭ negîndite,
Şi la locŭ nepotrivite,
Care să dea supărare,
Scârbă şi îngreţoşare,
Celorŭ ce şedŭ la masă,
Şi tutulora din casă.

Pe nimenĭ din adunare
Nu opri dela mâncare,
Pentru vorbă fără trébă,
De nimica şi de géba.

Cândŭ la masă vorŭ fi date
Multe felurĭ de bucate,
Gustulŭ, nădejdea nu'ţĭ pune
Numa în cele maĭ bune,

Şi să grăbescĭ din măsele,
Ca să te saturĭ din ele,
Ci priimeşte şi scóte
Câte puţine din tóte.

Cândŭ ceia ce ostenéḑă
Isprăvescŭ, şi încetéḑă,
Atuncea şi tu grăbeşte
Maĭ curândă, de isprăveşte,
Să nu caḑĭ în defăimare
Că eştĭ fără săturare.

E´ mare obrăsnicie,
Şi prea urîtă mândrie,
Să'ţĭ cauţĭ ţie şedere
La locului celŭ d'ântêiere:
Iar dacă te îndemnéḑă
Cela ce te ospetéḑă,
Şi să şeḑĭ 'ţĭ ḑice ţie
La locului celŭ de protie,
De aĭ acea vrednicie
N'aştepta multŭ să te'mbie,

Ci mergĭ şi şedĭ, te supune
Impotrivăĭ nu te pune.

Şi acésta să ştiĭ bine,
Nicĭ decum nu se cuvine,
De câte orĭ puĭ la gură
Paharulŭ cu băutură,
Să închinĭ de senătate,
Ca ţeraniĭ de prin sate:
Ci destulŭ numaĭ odată
Cândŭ beĭ într'untâiaşĭ datăa,
Şi cele-l'alte păhare
Beale fără de'nchinare:
Osebitŭ cândŭ vorŭ să'nchine
Cumva pentru óre-cine,
Atuncea şi tu urméḑă.
Şi închină, grătuléḑă
Zicêndŭ maĭ multe cuvinte,
Ca să'ĭ daĭ căḑuta cinste.

Nicăirĭ şi nicĭ odată
Nu e faptă lăudată

Necăjirea şi iuţéla,
Cérta şi ne învoiala,
Care strică şi preface
Pe locŭ ură şl nepace:
Maĭ vîrtosŭ la ḑeefeturĭ,
La ospeţurĭ saŭ la chefurĭ
Acestea cândŭ să'mpreună,
Multŭ rĕŭ aducŭ totŭ-d'auna;
Ci daca cum-va la masă.
Veĭ vedea că te apasă
Cine-va şi te'ntărîtă
Cu vr'o vprbă amărîtă,
Tu'n acelŭ césŭ te opreşte
Şi necaḑu'ţĭ stăpîneşte,
Lăsândŭ pentru altă dată
La vreme încuviinţată;
Dar maĭ vîrtosŭ te păḑeşte,
Şi câtd poţĭ te stăpîneşte
Mânia să nu'ţĭ abată
Cândŭ eştĭ cu streinĭ vr'odată.

CAP. IX.

Cum să cuvine a se purta cu prietenĭ.

Cu câtŭ e de trebuinţă
  Şi de mare cuviinţă,
In acelŭ capŭ de a scrie
  Ce ce spre prietenie,
Cu câtŭ maĭ multŭ 'mĭ pare
  Cu greŭ şi cu strîmtorare,
Să daŭ povaţă deplină
  Despre acéstă pricină:
Că după deosebirea
  A persónelorŭ şi firea
S'a făcutŭ obişnuire
  A purta împrietenire,
Despre care mulţĭ făcură
  Vorbă şi învĕţătură.
Cum trebuĭ să se urmeḑe
  Şi să se'ntrebuieţeḑe,
Ca ceia ce la orĭ care
  E de fórte lipsă mare;

Socrat ritorulŭ celŭ mare
Ne 'nvaţă, cu'ndestulare.
Te mestie 'nţelepţeşte
Multe iar ne sfătuesce.
Solomon celŭ maĭ cu minte,
Şi Sirax, de maĭ 'nainte,
Nu puţină 'nvĕţătură
Aŭ scrisŭ în sfânta scriptură,
Cum trebueşte să fie
Purtarea 'n prietenie;
Din care scrierĭ neştine
Se póte folosi bine.
De va sta ca să culégă,
Şi din tóte să alégă
Ca albina cum adună
Din florĭ dulcéţa cea bună.
Decĭ eŭ vĕ puiŭ 'nainte
Numaĭ acele cuvinte,
Care vĕ daŭ îndemnare
Să veniţĭ spre luminare,
Şi care se vĕ deştepte
Spre cele maĭ înţelepte.

Pururea aduţĭ aminte
Despre aceste cuvinte,
Cu care te sfătueşte
Pitagorŭ înţelepţeşte,
Adică: să nu'ţĭ facĭ ţie
Prieten orĭ ce om fie,
Nicĭ te grăbi vreodată
Fără vreme 'ndelungată
Să daĭ mâna c'oare cine
Pênĕ nu îlŭ cunoscĭ bine,
Că nu la urmă să'ţĭ pară
Rĕŭ, şi căinţă 'nḑadară,
De fapta ta cea prostéscă,
Negândită şi orbéscă:
Că maĭ bine este ţie
Să nu aibĭ prietenie
Cu mulţĭ, cu fieşte care,
Şi să fiĭ în defăimare,
Că eştĭ cu fire greţósă,
Rea şi neprietinósă,
De câtŭ s'aibĭ prietinie
Cu ceĭ fără omenie,

Şi sĕ petrecĭ în viaţă
Cu firea lor cea 'ndrăsnéţă,
In năravurĭ desfrînate,
Urîte şi defăimate.

Şi să n'aibĭ în socotinţă,
Că veĭ avea folosinţă
Dela prietini, care
Iĭ veĭ face numĕrŭ mare:
Căcĭ şi de'ĭ vedea vr'un bine
Făcutŭ dela óre cine,
Veĭ fi silitŭ acea faptă,
După cuviinţă dréptă,
Se o 'ntorcĭ la fie-care,
Chiar ca şi o 'mprumutare:
Că de 'ntorcĭ făcutulŭ bine,
Te iubeşte fieştĭ cine,
Iar de'lŭ laşi în dar se'ţĭ fie,
Îĭ facĭ pe toţĭ vrăjmaşĭ ţie.

Cândŭ óre-cine 'ţĭ place,
Şi veĭ prieten a'lŭ face,

Nu'ţĭ încredinţa îndată
Taina ta cea 'nteresată,
Pênĕ nu l'aĭ cercatŭ bine
Să'lŭ pricepĭ cum se cuvine,
Se veḑĭ ce năravurĭ are,
Ce fire şi ce purtare:
Că de s'o 'ntâmpla vr'o dată
Să'ţĭ spuĭ taina cea păstrată
La vre un viclénŭ din fire,
Iubitorŭ de clevetire,
Care se bucură tare
A vedea p'altŭ în rea stare,
Te veĭ da de nasŭ pe tine
Se te pórte după sine,
Cum se trage-o aţişóră,
Pe iţe cândŭ se 'nfaşióră,
Si se pórtă de nevoe,
Orĭ încotro o'n covoe:
Aşa veĭ fi totŭ-d'auna
Supusŭ luĭ, de voe bună
Si se tremurĭ, se aibĭ fricĭ
De vorba luĭ cea maĭ mica.

Nicĭ te 'ncredinţa vr'o dată,
Celora ce se arată
Cu vorbe linguşitóre,
Dulcĭ şi înduplecătóre,
Ce'ĭ audĭ ḑicêndŭ adese,
Despre mine să nu'ţĭ pese,
Eŭ's cu totulŭ totŭ d'auna
Alŭ tĕŭ cu credinţă bună:
De nu cum-va maĭ 'nainte
De aceste ḑise cuvinte,
Nu'lŭ veĭ fi cercatŭ pe dênsulŭ
Se veḑĭ ce este şi'ntrânsulŭ,
Aştéptă ca prin urmare,
Pênĕ la vr'o întâmplare,
Să'lŭ ispitescĭ cum se cade,
De stă 'ncredinţă aŭ cade.

De afli la vr'o pricină
Pre vr'un prien cu vină,
Care încă n'o ştiĭ bine,
Ci ţ'a spus'o óre-cine,
Niḑĭ decum nu se cuvine
Se ţiĭ mînie în tine.

Şi sa'lŭ urăştĭ fără ştire,
Prin a altorŭ clevetire,
Cari de vr'o pismă póte
Chiar dela dênşi o scóte,
Şi viindŭ minciunĭ o spune,
Ca să facă urîciune:
Ci chiamă fără să'ntârdie
Prietenulŭ tĕŭ să vie,
Şi'ĭ descopere 'nainte
Auditele cuvinte,
Cum şi să'ĭ arăţĭ să ştie
De avuta ta mănie:
Şi de s'o 'ndrepta pre sine
Cu rĕspunsŭ cum se cuvine,
Iartălŭ, şi iarăşĭ să'ţĭ fie
Prieten ca ş'intêiŭ ţie,
Iar de remâne în stare
Fără cuvĕntŭ de'ndreptare,
Atuncea nu aĭ păcate
Să'lŭ urăştĭ după dreptate.

Cu vr'un prieten vr'odată
De veĭ avea judecată,

Orĭ undeva în altă parte
Veĭ avea sfădirĭ şi cérte,
La sémă, te stăpîneşte
Nu'ĭ răspunde vrăjmăşeşte,
Cuvinte nesocotite,
Próste şi neomenite,
Şi să'ĭ deşirĭ înainte
Câte'ţĭ vinŭ în budĭ şi'n minte,
Uitându în acea minută
Prietenia avută,
Şi petrecerea cea bună
Ce o făcéţĭ împreună:
Ci câtŭ poţĭ să aibĭ ferelă,
Ca să nu daĭ la ivélă
Tainicile luĭ cuvinte,
Ce ţi lea spusŭ maĭ 'nainte
Pênĕ cândŭ nu te sfădiseşĭ
Şi cu dênsulŭ te iubiseşĭ;
Pe care urmare bună
O poţĭ pădi totŭ-d'auna,
De'ţĭ veĭ aduce aminte
D'aste înţelepte cuvinte:

„Pe prieten adĭ să'lŭ iubeştĭ
Ca cândŭ mâine o să'lŭ ureştĭ,
Şi iar adĭ aşa să'lŭ ureştĭ
Ca cândŭ mâine o să'lŭ iubeştĭ.

Cêndŭ vorbeştĭ de vr'un prieten,
Fiĭ în laude maĭ eftinŭ,
Nu te scumpi aşa tare,
Ca aceĭ ce li se pare
Că se păgubescŭ pe sine,
Cândŭ laudŭ pe óre-cine,
Şi tremurŭ, le este frică,
Vr'un cuvântŭ bunŭ să nu dică:
Nicĭ iar să întrecĭ mĕsura,
Pornindu'ţĭ slobodă gura
Să'lŭ laudĭ, să'lŭ dicĭ de bine
Pe câtŭ nu'ĭ se cuvine,
C'aceste douĕ împreună
Suntŭ hulite totŭ d'aună:
Ci câte pe dênsulŭ are
Vrednice de lăudare,
'n fiinţă le respunde,
Sub tăcere nu leascunde:

Şi iar pe câte le are
Vrednice de defăimare,
Pe câtŭ poţĭ le fă pe ele
Maĭ micĭ, şi maĭ uşurele
Şi chemândulŭ între tine,
Cândŭ nu e altŭ óre-cine,
Ilŭ veĭ îndrepta frăţeşte
Despre cêle ce greşeşte

Prieteşugulŭ, din tóte,
Nicĭ odată nu se póte
In viaţă să se ţie
Sigurŭ, cu statornicie,
De nu'şĭ va potrivi firea,
Cugetulŭ şi năravirea:
De aceia totŭ-d'aună
Caută şi te'mpreună
Cu ceia ce se portŭ bine,
Şi să potrivescŭ cu tine
In năravurĭ şi'n gândire,
Fără nicĭ o osebire;
Iar cu ceĭ ce aŭ purtare
Vrednică de defăimare,

Cu năravurĭ urîcióse,
Rele şi necuviincióse,
Te fereşte totŭ-d'auna
Să nu te-aduni împreună,
Nicĭ fă în prietinire
Cu astŭ-felŭ de omenire:
Ci cum am ḑisŭ, sirgueşte
De te 'mprietineşte,
Cu ceia ce portŭ în lume
Cinstitŭ şi lăudatŭ nume:
Căcĭ, omulŭ cu cine are
Impreună adunare,
Lipseşte şi elŭ să fie
Urmărilorŭ luĭ soţie.

Urîtŭ lucru este tare,
Şi fórte de supărare,
După ce face neştine
Prietenuluĭ sĕŭ bine,
Să stea să ilŭ socotéscă,
Şi des să ilŭ pomenéscă:
Că o astŭ-felŭ de urmare

Intocmaĭ aşa se pare,
Ca cândŭ iar da 'n faţă palme
Cu ocărĭ, şi cu sudalme;
De aceia celŭ cu minte,
Care înţelege şi simte,
Cândŭ face cuĭva vr'unŭ bine;
Ca să'lŭ uite şę cuvine,
Fără în cugetŭ să'lŭ pue,
Şi altŭ undeva să'lŭ spue:
Dar şi celŭ ce priimeşte
Vre un bine, trebueşte,
După dréptă datorie
Recunoscătorŭ să fie,
Şi pururea să'ngrijască
Inapoĭ să'lŭ resplătéscă,
Iar nu acea 'ndatorare
Să o pue la uitare.

Darulŭ iar nu se cuviine,
Ca să'lŭ facă óre-cine
Cu gândŭ să se foloséscă,
Şi să se negustorésca,

C'acésta o facŭ Birtaşiĭ,
Cârciumariĭ şi boltaşiĭ:
Dacă după aşa lucrurĭ
Veĭ fi şi tu să te bucurĭ,
Şi să te'ntristeţĭ pe urmă
Acelea cândŭ ţi se curmă,
Astŭ-felŭ de prietinie
Nu are statornicie,
Şi nu ţine nicĭ odată
In vreme îndelungată.

Pentru dat'a împutare,
Dojenire şi mustrare,
Nu strica prietinia
Aŭ iubirea şi frăţia:
Ci cândŭ veĭ fi pe dreptate
Intruntatŭ de vr'unŭ frate,
Sufere cu bărbăţie,
Şi nu arĕta mânie,
C'aste 'sŭ semne adevĕrate
Aĭ dragosteĭ ceĭ curate:
Iar care nu dojeneşte
Pe prieten cândŭ greşeşte,

Ci orĭ ce lucrurĭ va face
Le suferă şi le tace,
Acelŭ nare nicĭ o dată
Dragoste adevĕrată,
Ci a sa prietinie
Este cu făţărnicie.

Pân'a nu facĭ cu neştine
Prieteşugŭ ş'amorŭ bine,
Prejudecă maĭ 'nainte
Lucrulŭ câtŭ poţĭ maĭ cu minte:
Căcĭ după 'mprietenire,
Şi după ce facĭ iubire,
Să staĭ să facĭ judecată
Cu mintea ne'mpacată,
Despre cele ce o să'ţĭ fie
Dintr'asa prietenie,
Atuncĭ va fi a ta faptă
Cu totulŭ neînţelĕptă,
Şi 'nzădarnică căinţă,
Fără nicĭ o folosinţă;
Iară de te'nşelĭ vr'o dată,
Şi te'ndrăgosteşĭ îndată

Cu vre o persónă, care
Nu are bună purtare,
Şi la urmă prin urmare
Veĭ afla ce fire are,
Depărtéḑă'lŭ dela tine
Pîn'a nu'ţĭ face ruşine,
Şi pîn'a nu'ţĭ perḑĭ în lume
Cinstea şi avutulŭ nume.
Pe totŭ necunoscătorulŭ,
Şi pe nemulţămitorulŭ,
Să nu'lŭ ajuţĭ nicĭ odată,
De aĭ în capŭ judecată,
Nicĭ să aibĭ cu aşa fire
In viaţă înprietinire,

Prietenulŭ tĕŭ cândŭ are
Lipsă şi nevoe mare,
Aŭ cândŭ din starea sa scade,
Şi'n nenorocire cade,
Ajutălŭ după putere,
Iar nu'lŭ trece cu vedere:
Că la aşa întâmplare
De'lŭ lasĭ în necercetare,

Arătĭ c'ata prietinie
A fostŭ cu fățărnicie,
Si nu'ĭ iubeaĭ omenia,
Ci punga și avuția:
Pentru care înțelepțește
Diogen așa grăește,
„Nu lovi p'ajutătorulŭ
Ca p'un vasŭ golŭ, cu piciorulŭ,
Căruia tu maĭ 'nainte
Te plecaĭ și îĭ daĭ cinste,
Cândŭ era plin de bucate
Și de altă bunătate.“

Caută ca să'țĭ facĭ ție
Prietenĭ cu omenie,
Adică învățațĭ, cu minte,
Și cu înțelepțește cuvinte,
Iar nu slăvițĭ, cu avere
Și dațĭ într'alorŭ plăcere:
Că la acești o să'țĭ fie
Nădejda în bogăție,
Și să aștepțĭ folosință
Prin a lor ajutorință:

Iar dela ceĭ dinainte
Aĭ să nâdăjdueşti minte,
Că aĭ să auḑĭ povaţă
Cum să trăeşti în viaţă,
Cum să te porţi cu orĭ cine,
Ca să sporeşti spre maĭ bine;
Şi să dobândeşti în lume
Cinstitŭ şi lăudatŭ nume,
Pe cariĭ tu totŭ d'aună
Ascultându cu rîvna bună,
In scurtŭ timpŭ te veĭ preface,
Şi ca dînşiĭ te veĭ face,
După vorba cea obştéscă
Care e prea 'nţelepţéscă,
„Cu cine aĭ adunare,
Ca elŭ veĭ fi prin urmare.“

Prietenulŭ tĕŭ, care
Ilŭ aĭ în dragoste mare,
Nuĭ făcea greutate
Cu poftirĭ de senătate,
Şi să'ĭ aducĭ supărare
Cu deas'ata 'ntâmpinare,

Ca nu în loculi iubirli,
Şi alŭ împrieteniriĭ,
Să'lŭ porneştĭ să se scârbéscă,
Şi să'lŭ facĭ să te urască:
Aduţĭ pururea aminte
Despre aceste cuvinte,
Cu care prea 'nţelepţeşte
Sirax te povĕţueşte:
Răreşteţĭ, ḑice, vinitulŭ,
Şi 'ntălnirea cu iubitulŭ.
Că deas'ata cercetare
Aducându'ĭ supărare,
Iĭ să va urî ḑe tine,
Şi nu te va vedea bine.

Nicĭ să'ĭ bagĭ vorbele 'n sémă,
Cândŭ te rógă şi te chiamă,
Ca să pofteştĭ totŭ-d'aună
Să petreceţĭ împreună:
C'aste ţeremoniĭ iubite,
Suntŭ lucrurĭ obişnuite,
Care să facŭ de orĭ cine,
Cândŭ îlŭ vĕdŭ că prea rarŭ vine:

Iar dacă să întâmpléḑă
Şi venirea'ĭ să'ndeséḑă,
Ţermoniile acele
Îĭ le facŭ maĭ puţintele,
Şi din ḑi în ḑi le scurtéḑă
Pênĕ de totŭ le 'ncetéḑă;
De aceia tu păḑeşte
Şi maĭ rarŭ te întâlneşte,
Chiar şi cândŭ aĭ trebuinţă
Să'ĭ cerĭ vr'o ajutorinţă,
Orĭ că aĭ prin întâlnire
Vre unŭ sfatŭ aŭ vr'o vorbire,
Şi maĭ vîrtosŭ pentru care
A'ţĭ maĭ avutŭ cuvĕntare:
Dacă numaĭ vr'o 'ntâmplare,
Vr'un păsŭ, vr'o nevoe mare
Te va sili să te pórte
La dânsulŭ adese fórte:
Pentru că rara 'ntâlnire
Este la toţĭ în iubire,
Şi totŭ d'auna cinstită,
Plăcută şi omenită,

Precum o şi vedem bine,
Ş'o facem fieşte cine:
Cându vedem rarŭ p'óre care,
Multŭ maĭ plăcutŭ ni se pare,
De câtŭ acelŭ ce s'adună
Cu noĭ adese 'mpreună.

Cându prea de multŭ óre cine
Nu sa întâlnitŭ cu tine,
Şi mergĭ după întâmplare
Să'lŭ veḑĭ, să'ĭ faci cercetare,
Nu fiĭ ca Angira, care
Uşorŭ s'adâncă în mare,
Si dacă'şĭ îmfige ghiara,
Cu greŭ să scóte afară:
Ci fiindŭ că pe dreptate
Să cerŭ tóte regulate,
Multŭ maĭ bine este dară
Să plecĭ, şi rĕŭ se le pară,
De câtŭ de lunga'ţĭ şedere
Să le vie îngreuere,
Şi vorbele'ţĭ cele multe,
De silă să le asculte:

Osebitŭ cândŭ vr'o trébă,
Care nu se face 'ngrabă,
Aŭ că vr'o cuvêntare
Care e de lipsă mare
Să şedĭ, să facĭ zăbovire
Pênĕ se'şĭ ia săvîrşire:
Că atuncĭ să 'socoteşte
Fórte cu totulŭ prostesţe,
Să taĭ vorba cuvêntată,
Şi să plecĭ, să mergĭ îndată.

Prieten bun cu credinţă,
Şi dreptŭ după cuviinţă,
E acela ce'ţĭ arată
Dragoste adĕvĕrată,
Iar nu acela ceĭ place
Ţeremoniĭ multe aĭ face,
Şi aĭ spune înainte
Linguşitóre cuvinte:
Nicĭ acela ce iubeşte
Să'ĭ fi supusŭ cum voeşte
Şi să te tragă pe tine
Intru tóte după sine,

Ci acela care îndată
Şi la tine este gată
Tréba şi voia să'ţĭ facă,
Ca si elŭ ţie să'ţĭ placă,
Cândŭ îĭ daĭ povĕţuire,
Vre un sfatŭ, vr'o dojenire,
Cu răbdare le ascultă,
Şi cu bucurie multă;
Iară îu altŭ chipŭ de este,
Şi nu le face aceste,
Acela nu'ţĭ este ţie
Prieten bun şi soţie,
Ci stăpânŭ să'ţĭ poruncéscă,
Şi cum-va să te sucéscă:
La acesta 'nţelepţesce
Si Aristotel grăeşte:
„Prieten bun este care
Are întrânsulŭ răbdare,
Şi sufere supărare
Aŭ necaţŭ, după 'ntâmplare.“
Rabdare dar trebueşte,
Prietenĭ cine voeşte,

Nu ḑicŭ iar să'ĭ suferĭ tóte,
Că acésta nu se póte:
Nicĭ iar de ve'ĭ fi cu miute,
La próstele lorŭ cuvinte
Nu te veĭ lua în sfădire,
Şi'n ocărĭ cu gâlcevire:
Nicĭ de orĭ ce iucru fie
Sa ţiĭ de dênşiĭ mânie,
Supărândute în sine
Căcĭ nu ţ'aŭ căutatŭ bine,
Aŭ căcĭ cu 'ndestulare
Nu ţ'aŭ făcutŭ grătulare,
Şi'ntrebărĭ de sănătate
Săţióse, 'ndelungate:
Că de veĭ fi tu să'ţĭ plăca
Aşa nimicurĭ să'ţĭ facă,
Ş'aşa vorbe să'ţĭ înşire
'Naintea, cu lingueşire,
Să ştiĭ că te facĭ de sine
Urîtŭ la fieşte cine:
Căcĭ nu ştiĭ cum să cuvine
Prieteşugu'nce ţine,

Şi în ce să'nchipueşte
Prieteşugulŭ, fireşte.

Vr'un prieten cândŭ nu'ţi place,
Şi nu veĭ sá aibĭ aface,
Incetŭ, încetŭ fugĭ, te trage,
Fără de sémă să bage,
Şi aşa înţelepţeşte
De dênsulŭ te despărţeşte:
Iar nu se te eĭ la cértă,
Şi la sfădire deşértă,
Nicĭ ţinea în fine mânie,
Şi ură aŭ vrăjmăşie,
Că e lucru fără minte
Şi cu totulŭ de necinste,
Să porţĭ urgie şi pată
P'acelŭ ce'lŭ iubiaĭ odată.

Nu fiĭ nicĭ odată 'n viéţă
Prietenuluĭ povaţă,
Si pricină de smintélă
Către vreo poticnélă:

Nicĭ umbla cu vicleşugulŭ
A'ĭ strica prieteşugulŭ,
Ci'ĭ păḑeşte cu tărie
Taina luĭ ce o veĭ ştie,
De câtŭ de mare nevoe,
De silă şi fără voe
Ca să scapĭ de vr'o vină
Fiindŭ chiar elŭ de pricină,
Orĭ de 'ntr'aluĭ pîrîciune
Vi s'antâmplatŭ urîciune,
Dar nicĭ decum nu îĭ spune
Tainele luĭ cele bune:
Nu ḑicŭ cele de hoţie,
Aŭ cele de tîlhărie,
Ş'alte care suntŭ în stare
A fi de pedépsă mare:
Ci păḑeşte câtŭ se póte
Pururea, p'acele tóte,
Care strică înfrăţirea,
Şi între printenĭ iubirea.

Acelŭ prieteşugŭ, care
E prea cu dragoste mare,
De multe orĭ prin urmare
Naşte şi ură iar mare:
De aceia dar iubeşte
Potrivitŭ, câtŭ trebueşte,
Va să aibĭ prietinie
Lungă, cu statorhicie.

Viclén om să socoteşte,
Acelŭ ce nădăjdueşte
Să ia dela óre-cine
Vre-o facere de bine
Cu minciunĭ, cu lingueşire,
Cu făţarnică iubire,
Şi după ce dobândesce
Aceia care doreşte,
Să lépădă şi să trage,
Ne vrândŭ în sémă să'lŭ bage.

De omulŭ celŭ ce şopteşte,
Şi care să sîrgueşte.

Cu minciuni, cu clevetire
Să aţîţe înyrăjbire,
Fugi de elŭ, te osibeşte,
Te scutură, te fereşte
Ca de o Aspidă, care
Otrăveşte fórte ţare.

Şi să nu crezi nici odată
Defăimările îndată,
Ci prejudecă, cu minte,
Auzitele cuvinte,
Să vezi nu cumva suntŭ ţie
Zise de 'vr'o yrăjmăşie.

În sfârşitu dar aste tóte
Le păzeşte, câtŭ se póte,
Si pe mici, şi pe mari iubeşte,
Cu toţi de obşte vorbeşte,
(Însă nu cu fieşti care
Prieteşugŭ ş'adunare),
Celorŭ mari la fiă-care
Dîndŭ supuneri ş'ascultare.

Celorŭ bătrînĭ de câtŭ tine,
Dându cinstea ce se cuvine.
Celorŭ de maĭ mică stare,
Dându plăcută cuvĕntare.
Celorŭ de potrivă ţie,
Dându unire şi frăţie,
Si celorŭ ce te învaţă
Să procopseştĭ în viaţă,
Povaţa le priimeşte,
Si îĭ respectălueşte.

CAP. X.

Despre cântarea bisericéscă.

După dréptă datorie,
In sfărşitŭ voescŭ a scrie
Oare care învĕţătură,
Pentru ceĭ ce cântŭ din gură:
Ca ce trebue să ştie
Celŭ ce'nvaţă musichie,

Si ce regulĭ se păḑéscă,
De n'o vrea să se huléscâ.

Maĭ ântêiŭ orĭ ce cântare,
Trebueşte prin urmare
Să o 'nveţe ca s'o ştie
Regulatŭ, pe musichie,
Dela dascălĭ cu ştiinţă,
Si cu bună iscusinţă:
S'apoĭ învĕţată bine
S'o cânte, cum să cuvine:
Că 'naltŭ chipŭ acea cântare
Regula eĭ de nu'şĭ are,
Va aduce greaţă mare
Celorŭ se staŭ l'ascultare.

Càntarea cândŭ veĭ începe,
(Ascultă şi te pricepe),
Totŭ d'auna îngrijeşte,
Glasulŭ de mijlocŭ păḑette,
Nu lua susŭ aşa tare,
Nicĭ josŭ fără cumpătare:

Că cea prea înaltă cântare
'Ţi aduce în peptu vătămare,
Si face glasulu gâbierare,
Care nici unu gustu nu are;
Iar cea de josu nu să póte
Lesne la căpătéiu scóte,
Ci să pierde, nu s'alege,
Nici ce gici nu să'nţelege.

Si cântă cu glasu cuvernicu,
Mângăiosu, nu préa puternicu:
Lin sue şi lin cobóră,
Cu glăsuire uşióră:
Nici prea rarú cu găbovire,
Nici prea iute cu pripire,
Ci de mijlocu câtu se cade,
Si cum mai frumosu îi şade,
Păgindu şi pe câtu se póte
Tonulu la vorbele tóte,
Ca şi în firésca citire,
Fără nici o osebire.

Cântarea bisericéscă
Trebuĭ să se obișnuiască
Din cântecile de lume,
Și din acele de glume:
Că totŭ-d'auna aceste
Să cântŭ precum știutŭ este,
La adunărĭ să petrécă,
Și veselie să facă:
Iară acelaa se cântă
În biserica cea sfântă,
Ș'unde facŭ, din întâmplare,
Cuviósă adunare,
Spre lauda și mărire
Vre unuĭ sfântŭ de sărbire;
De aceia trebueşte
A păḑi cucerniceşte
A lor bună cuviinţă
Ș'ale cânta c'umilinţă.
Nicĭ odată în cântare
Să nu facĭ vre-o strâmbare
Și vre-o schimonosire,
Din urâtă nărăvire:

Că unii din tinereţe,
Încă de cându mergu să'nveţe,
Se obişnuescu cându cântă,
De se muncescu, se frământă,
Nu stau într'unu locu cu trupulu
Leagănă din capu ca Cucului:
Alţii iar (ne putincioşii)
Se gătuescu ca Cocoşii,
Stau reḑimaţi într'o rână,
Proptescu obraḑulu de mână,
Dau din piciorŭ, ḑbieru din gură,
Scotu glasulu cu lătrătură,
Batu cu deştele pe carte,
Facu multe figuri deşarte:
Care facu pe fie cine
Să rîḑă, 'nlocu să se 'nchine,
Şi'n locu să se umilésca,
Îi facu să pĕcătuiasca;
Tu dar d'aste te fereşte,
Şi cântă cum trebueşte,
Dacă bine nu îţi pare,
Ca să fii în defăimare.

Acéstă sfântă cântare,
C'o cântă cetele şcolare,
Vĕdêndŭ că fieşte care
O iubeşte fórte tare,
Şi'şĭ punŭ copiĭ acasă
Ca se o cânte la masă,
O puseiŭ în astă carte,
Tipărită la o parte,
Ca s'o cânte fiă-care
Fără de împiedecare.

Glasulŭ 3, aŭ Ge-dur.

Cântarea dimineţiĭ,
Din buḑĭ nevinovate,
Cuĭ altuĭ se cuvine,
Puternice părinte,
De câtŭ ţie a dá?
Că tu insufli voia'ţĭ la protectori nostri.

Tu eştĭ stăpênŭ a tóte;
Tu eştĭ prea bunulŭ tată:

A ta putere sfântă
Făptura ţine 'ntrégă,
Ne ţine şi pre noĭ.
Şi ţiĭ nestinsă voeaţĭ în Protectori nostri.

În inimă, 'n totŭ omulŭ
Tu aĭ săditŭ dreptatea,
Unirea şi frăţia,
Tu conştiinţa scumpă,
Tu bunŭ d'avem neaĭ datŭ.
Tu'ndreptezĭ şi insufli pe protectori nostri

P'aceste saduri sfinte,
Răcoritóre plóe
De adevĕrŭ să pice,
Să créscă să dea rodulŭ,
Să fim prea fericiţĭ.
Să fim odată vrednicĭ de protectori nostri

Îndreptătorulŭ lumiĭ,
Tu aĭ slăvitŭ noroade,

Le-aĭ datŭ tu legĭ prea sfinte
Ce ţinŭ acesţe saduriĭ;
Slăveşte şi pe noĭ.
Si varsă mângăere'ţĭ în protectori nostri.

S'aceste legĭ prea drepte
Orĭ ce norodŭ le calcă,
Saŭ care nu le ştie,
Cade, ruin remâne,
Şă face neştiutŭ.
Dar tu aĭ dovedito la Protectoriĭ nostri.

Cu toţiĭ dară ţie
Cântăm cântare nóuă;
În flaçăra uniriĭ
Întindem mâinĭ la tine,
Rugăm să ne 'nsoţeştĭ.
Si'nvecĭ sâ'nsufli voiaţĭ în protect. nostri.

I. Eliade.

FINE.